Rogis pre kresťanskú duchovnú prientáciu 3/9 Rogis pre kresťanskú duchovnú prientáciu 3/9 Rogis pre kresťanskú duchovnú prientáciu 3/9

cena 29,- Sk

Rozmary Bhagwana Šrí Rajneesha

Alternatívna medicína

> Most k slobode

Ekumenická spoločnosť pre štúdium siekt

Ekumenická spoločnosť pre štúdium siekt (ESPŠS) vznikla ako nezávislé kresťansky orientované občianske združenie v júni 1995. Jej cieľom je odborná analýza a osvetová a edičná činnosť zameraná na objektívne a pravdivé informovanie verejnosti o učení a často deštruktívnom pôsobení rozličných náboženských skupín. Naliehavosť realizácie svojich zámerov vidí ESPŠS najmä v tom, aby v spoločnosti vytvárala reálny obraz o učení, psychologických metódach náboru, ale i o skutočných cieľoch takých elitných skupín, ktoré sa často vyhlasujú za jediný "boží" nástroj na záchranu ľudstva, alebo ponúkajú zaručený návod na dosiahnutie úspechu, zdravia a prosperity.

ESPŠS spolupracuje s domácimi i zahraničnými odborníkmi a organizáciami, ako aj s tradičnými kresťanskými cirkvami združenými v ERC. Avšak takisto ponúka spoluprácu všetkým tým, ktorí chcú prispieť k tomu, aby dôstojnosť človeka, spočívajúca v jeho slobodnom konaní, nebola pre jeho nevedomosť psychickou manipuláciou zneužitá a potupená.

Ekumenická rada cirkví v SR

Ekumenická rada cirkví v SR (ERC) je združením kresťanských cirkví pôsobiacich na území Slovenskej republiky, ktoré hľadajú cestu k vzájomnej spolupráci a porozumeniu. Je nositeľkou a presadzovateľkou ekumenických myšlienok. Jej úlohou je iniciovať a podporovať spoluprácu členských cirkví, úsilie o koordináciu vo vzťahu k štátu, ako aj k medzinárodným cirkevným inštitúciám. Nie je nadcirkevným orgánom, ale nástrojom jednotlivých cirkví na presadzovanie ich poslania v spoločnosti.

ERC spolupracuje so svetovými kresťanskými a spoločenskými organizáciami – Svetovou radou cirkví, Konferenciou európskych cirkví, Európskou ekumenickou komisiou pre cirkev a spoločnosť a pod. Jej členskými cirkvami sú: Evanjelická cirkev a. v., Reformovaná kresťanská cirkev, Pravoslávna cirkev, Cirkev bratská, Bratská jednota baptistov, Evanjelická cirkev metodistická, Cirkev česko-slovenská husitská a Starokatolícka cirkev. Ako pozorovatelia sa na práci ERC podieľajú: Konferencia biskupov Slovenska; Cirkev apoštolská a Cirkev adventistov siedmeho dňa.

Obsah

- Nebezpečenstvo podobnosti

 Biblické slovo

 Report

 Spravodajstvo z domova
- 3 Nábor nie, misia áno
 Rozhovor s Thomasom Gandowom
- 5 Rozmary Bhagwana Šrí Rajneesha Portrét protirečivého guru Osha
- 7 Fenomén zvaný scientológia (2)
 Scientológia a prax
- Ja Ježiš Kristus pravý Boh a pravý človek?
 Míľniky dvoch tisícročí
- Most k slobode

 Rozhovor s Ing. Magdou Hauserovou
- 18 "Skryté roky" Ježiša Krista Polemika
- 19 Alternatívna medicína (1)
 Názor
- 22 Verejné tajomstvá ezoteriky
- 26 Listáreň
- **27** Recenzia
 Knižnica *Rozmer*u
- **28** Súťaž *Rozmer* jednoduchšie!

Editorial

Rozmer nadobúda ten správny rozmer. Začína vzbudzovať nielen vašu pozornosť, za ktorú sme vám úprimne vďační, ale aj pozornosť tých, o ktorých píšeme. Nie sú síce dvakrát nadšení, že sa na nich nazerá inými okuliarmi, než by si to želali, ale budú si musieť zvyknúť na to, že existuje aj iný názor ako ten ich – sektársky.

O to viac nás teší váš záujem o Rozmer. Mnohí nám píšete, že práve takýto časopis tu chýbal a že ste radi, že sa snaží vyplniť informačné vákuum, ktoré v tejto problematike bolo dlhé roky. Neberte to, prosím, z našej strany ako neskromnosť; zmieňujem sa o tom preto, aby som vás uistil, že váš záujem o náš – dovolím si povedať spoločný časopis – nás zaväzuje k tomu, aby sme vám ponúkali stále zaujímavejšie príspevky a svedectvá objektívne a pravdivo poodhaľujúce skutočnú tvár najrozličnejších náboženských skupín.

Dnes nie je ľahké vyznať sa v labyrinte presvedčení, zvlášť v období nadvlády komerčných televíznych či rozhlasových staníc a knižných vydavateľstiev, ktoré – a nestáva sa to zriedkakedy – nie sú až také nezávislé, ako by sa na prvý pohľad zdalo. Sekty v súčasnosti ani zďaleka nie sú niečím, čo prežíva na okraji spoločnosti. Naopak, ich predstaviteľom ide nielen o duchovný, ale aj o ekonomický a politický vplyv nad masami, čo s tým často súvisí. A samozrejme v neposlednom rade ide aj o peňaženky tých dôverčivejších...

Ak chceme uchrániť seba a našich blízkych od životných sklamaní a rozčarovaní, bolo by dobré, ak by sa spoločnosť na Slovensku, či už kresťanská alebo občianska, zmobilizovala, aby to zdravé jadro, ktoré v našich ľuďoch stále pretrváva a ktoré do nich zasiali tradičné kresťanské cirkvi, neprehlušil zhluk pominuteľných, navonok ligotavých náuk, ktoré za niekoľko rokov zaveje neúprosná stopa času.

Blížia sa Vianoce. Zanedlho kresťania na celom svete oslávia narodenie Božieho Syna – Ježiša Krista. Dovoľte aj mne, aby som všetkým vám, ktorí čítate tieto riadky, úprimne poprial ich radostné a duchovné prežitie.

Na záver už iba jeden odkaz pre tých, ktorí nás prosia o prvé číslo Rozmeru – je žiaľ už rozobraté. Druhé číslo však ešte máme a boli by sme radi, keby si ho objednalo, tak ako aj tie ďalšie, čo najviac záujemcov spomedzi vás a vašich priateľov a známych, pretože len tak naša práca bude mať ten skutočný zmysel a – rozmer.

Born Zahon

BORIS RAKOVSKÝ, šéfredaktor

 \ldots I \ldots

Nebezpečenstvo podobnosti

<mark>A Áronovi synovia, Nadáb a Abiu, vzali svoje</mark> kadidelnice, nakládli do nich ohňa a naň kadidlo, a tak priniesli Pánovi nenáležitý oheň, aký im Pán neprikázal. I vyšiel oheň od Pána a zabil ich, takže zomreli pred Pánom (3M 10, 1-2).

Ľudia vedia vyrobiť veci takmer úplne podobné originálu. Maliari dokážu namaľovať takmer rovnakú reprodukciu originálu významného majstra; umelé ovocie, kvetiny, stromy nás pomýlia svojou vernou podobou sotva rozoznateľnou od skutočnosti. V múzeu voskových figurín v Londýne možno vidieť verné kópie rôznych známych a popu<mark>lárnych osob-</mark> ností...

Často sa stretávam s názorom, že k Bohu vedú rôzne cesty a že dôležitý je iba cieľ - akokoľvek sa dopracovať k Bohu. Lenže aký postoj <mark>p</mark>ri posudzovaní pravosti alebo nepravosti vecí, názorov či udalostí máme mať my, kresťania? Na ilustráciu uvediem jeden príklad. Na školení o tom, ako rozpoznať f<mark>aloš</mark>né peniaze od pravých sa študenti zaoberali hlavnými znakmi pravých bankoviek jeden deň, potom aj druhý, tretí aj ďalšie. Keď sa blížil koniec školenia, študenti boli nespokojní, že im neostane čas na spoznávanie rozličných falzifikátov, preto sa opýtal<mark>i</mark> prednášajúceho, kedy ich konečne začne učiť o nepravých peniazoch. Jeho odpoveď je odpoveďou aj pre nás: "Keď budete dobre poznať pravé, falošné rozpoznáte veľmi rýchlo a s istotou."

Poznať pravé od nepravého či podobného je v súčasnom období životne dôležité, pretože sa stretávame s hustou spleťou rôznych vyznaní a náboženstiev. Ako sa správne zorientovať? Synovia Áronovi, ktorí boli pripravovaní na kňazskú službu v chráme, vzali pri obeti oheň z iného zdroja, ako im bolo prikázané v zákone. V čom bol problém, že Boh takto nekompromisne potrestal túto neposlu<mark>š</mark>nosť? Veď ten cudzí oheň, ktorý zobrali, bol tej istej farby, teploty, veľkosti a mohol rovnako poslúžiť ako ten z oltára. Problém bol v tom, že to nebol pravý oheň, ale falošný - bol z iného zdroja. Našu vieru v Boha, naše presvedčenie máme konfrontovať s Božím slovom, ktoré je pravé, nemenné a ostré ako meč. Ono oddeľuje pravé od nepravého.

Drahý čitateľ, spoznávaj Boha cez jeho slovo -Bibliu, svoje vyznanie, v čo veríš a čo hľadáš porovnávaj s originálom, ktorý Boh vložil do svojho slova. Len tak sa vyhneš zablúdeniu v podob<mark>nosti, ktorá je</mark> taká nebezpečná a nájdeš zmysluplnosť a cieľ svojho života, pretože Ježiš Kristus je ten istý včera, dnes i naveky (Hb 13, 8). On je jediná cesta a prostredník na ceste k Bohu. Sväté písmo nás vystríha, že sa nemáme dať strhnúť všelijakými cud<mark>zími náukami.</mark> Buďme preto ostražití, lebo dnešné obdobie, ktoré žijeme, je náročné, ponúkajúce množstvo lákavých napodobenín.

JOZEF HRUBÝ

REPORT

Kolokvium o náboženských spoločenstvách

Účastníci kolokvia vo Svätom Jure

Za účasti viacerých odborníkov na nové náboženské skupiny a kulty z Nemecka, Rakúska, Dánska, Ruska, Česka a Slovenska sa 8. - 11. novembra 1998 v evanjelickom stredisku Agapé vo Svätom Jure uskutočnilo kolokvium na tému Náboženská sloboda a pôsobenie nových náboženských hnutí. Podujatie, ktorého organizátormi boli Ekumenická rada cirkví v SR, Konferencia biskupov Slovenska, Dialóg centrum Slovakia, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre a Ústav pre vzťahy štátu a cirkví, sa konalo pod záštitou Cirkevného odboru MK SR. Jeho cieľom bolo poukázať na súčasnú situáciu prenikania a pôsobenia často deštruktívnych kultov do verejnosti, ako aj na legislatívne úpravy a opatrenia, ktoré by mali v praktickom živote napomôcť zabezpečenie ochrany občana pred rôznymi metódami psychickej manipulácie i pred pošliapavaním jeho základných ľudských práv. Účastníci nastolili mnohé dôležité problémy súvisiace s pojmom náboženská sloboda. Otázka dnes nestojí tak, či tieto kulty majú v Európe a konkrétne na Slovensku možnosť slobodne pôsobiť, pretože to im vo väčšine krajín zaručuje ústava, ale či toto ich pôsobenie je v súlade nielen so zdravým rozumom, ale predovšetkým s takým konaním, ktoré by vylúčilo akékoľvek poškodzovanie ľudského zdravia, vrátane psychiky, autoritatívne zasahovanie do súkromia človeka a obmedzovanie jeho slobodného rozhodovania.

V úvode kolokvia vystúpil M. Holečko, riaditeľ Cirkevného odboru MK SR, ktorý prítomným priblížil postavenie a činnosť cirkví a náboženských spoločností v SR. Dotkol sa aj prípadnej novelizácie legislatívy týkajúcej sa procesu ich registrácie, ako aj kritérií potrebných k jej udeleniu. V ďalšom referáte sa riaditeľ Ústavu pre vzťahy štátu a cirkví P. Mulík zameral na korene a charakter slovenskej religiozity v súvislosti s predpokladom prenikania siekt na Slovensko a porovnal proces registrácie náboženských spoločností v krajinách európskej únie so súčasným legislatívnym stavom na Slovensku. Zo zahraničných hostí zaujal príspevok prof. J. Aagaarda z Dánska, prezidenta medzinárodnej siete zaoberajúcej sa pôsobením nových náboženských skupín a kultov - Dialog Center International - a viceprezidenta T. Gandowa z Nemecka. Johannes Aagaard sa kriticky zmienil o prí-

Rozhovor s Thomasom Gandowom, viceprezidentom Dialog Center International

missia.

Fenomén invázie siekt sa na celom svete stáva závažným problémom. Kedy si krajiny západnej Európy uvedomili naliehavosť čeliť tejto neprehľadnej scéne mnohých deštruktívnych kultov a čo konkrétne v tejto oblasti robia?

V Európe neustále vznikajú nové a nové náboženské skupiny. V našom storočí sa mnohé z týchto siekt hlásia aj ku kresťanstvu. V 60. rokoch k nám mnohé kulty prišli najmä z Ameriky. Najznámejšie z nich, ktoré sa v tom čase vynorilo, bolo Munovo hnutie,

ďalej hnutie Hare Krišna (ISCON), Transcendentálna meditácia a Scientologická cirkev. V Nemecku v evanjelickej cirkvi boli splnomocnenci pre otázky spojené s pôsobením siekt, ktorí tieto kulty pomerne rýchlo spoznali a odhalili. Avšak prívrženci týchto náboženských kultov sa napriek tomu v druhej polovici 60. a začiatkom 70. rokov pokúšali postupne prenikať do cirkevného prostredia, čím vznikal problém nielen na pôde týchto tradičných kresťanských cirkví, ale aj v rodinách veriacich. Zodpovední cirkevní činitelia to riešili tak, že v rôznych častiach Nemecka zakladali, resp. napomáhali vznik rodičovských iniciatív, na ktoré sa dodnes obracajú väčšinou rodičia detí, ktoré uviazli v tej či onej sekte. Približne v roku 1978 sa otázka deštruktívneho pôsobenia siekt po prvý raz nastolila aj v nemeckom parlamente (Bundestagu) a vláda vydala analýzu o tejto situácii. Tak to vlastne všetko začalo...

Spomínate si na nejaké závažné kauzy siekt, ktoré musel Bundestag riešiť?

Mnohí rodičia či rodinní príslušníci ľudí postihnutých

sektou sa celé roky obracali na petičnú komisiu pre sťažnosti ustanovenú pri Bundestagu. V čase, keď sa na verejnosti začali výraznejšie presadzovať scientológovia, situácia sa vyhrotila. Pribúdalo sťažností, znepokojenie občanov bolo veľké. Komisia napokon skonštatovala, že nailepšie by bolo zriadiť parlamentnú študijnú komisiu a všetky problémy preskúmať, zistiť, aké problémy vlastne existujú, medzi akými skupinami, či majú viac psychologickú. sociologickú, politickú, ekonomickú, právnickú alebo náboženskú povahu.

3

Koľko siekt a kultov aktívne pôsobí v Nemecku a koľko členov či sympatizantov majú?

Podľa mňa je ich asi päťsto, no štátna správa uvádza, že tých naozaj nebezpečných a problematických je 20 až 30. Počet ich členov sa dá ťažko odhadnúť. Napríklad v súčasnosti je Scientologická cirkev predmetom vyšetrovania Komisie ústavnej ochrany, ktorá odhaduje počet scientológov približne na 5 až 6 tisíc. Sami scientológovia však tvrdia, že v Nemecku je ich až 30 tisíc. Otázkou však nie je, koľko členov má tá-ktorá sekta, ale akých má aktívnych členov a aký je jej ekonomický, politický či iný vplyv. Napríklad aj keby scientológov bolo iba spomínaných 5 tisíc, za tých 20 rokov, čo v Nemecku pôsobia, sa na ich kurzoch zúčastnilo možno 250 tisíc ľudí. Podobne je to aj s Transcendentálnou meditáciou. Pokiaľ aktívnych členov je v Nemecku 5 až 10 tisíc, odhaduje sa, že ich kurzy navštívilo približne 50-krát viac ľudí, teda 250 až 500 tisíc.

Estále hovoríme o náboženských sektách. Sú však aj sekty politické či ekonomické, tzv. priemyselné. Mohli by ste definovať práve tie uvedené v závere?

Aj v náboženskom prostredí sa sekty delia na sekty kresťanské, hinduistické a pod., podľa svojho pozadia, pôvodu. Ja však používam pojem *sekta* iba pre kresťanské náboženské skupiny, ostatné nazývam

kultmi. Existuje však aj kult, ktorý je zároveň sektou, napr. Božie deti (Rodina lásky, alebo len Rodina - pozn. red.). Tí. ktorí používajú slovo sekta aj na nekresťanské spoločnosti by ho potom mali spájať s prídavným menom: hinduistická, budhistická a pod. Príkladom hinduistickej sekty je napr. hnutje Hare Krišna. V Nemecku existujú tiež sekty, ktoré sú verejnoprávnymi spoločenstvami, ako napr. Svedkovia Jehovovi (aj na Slovensku sú registrovanou náboženskou spoločnosťou - pozn. red.), či čiastočne verejnoprávnymi, ako Munovo hnutie alebo Novoapoštolská cirkev. Na tomto mieste by som chcel spomenúť kritérium, ktoré predovšetkým robí skupinu sektou (kultom). Je to regrutácia. Nie misia, ako u tradičných kresťanských cirkví, ale regrutácia - nábor určitej cieľovej skupiny, napr. študentov.

Okrem náboženských siekt sú aj, ako ste spomenuli, sekty politické či priemyselné. U nás v Nemecku je napríklad známa jedna skupina, ktorá sa nazýva Európska strana robotníkov patriotov Nemecka, z ktorej sa postupne stal kult. Priemyselnými sektami nazývame tie skupiny, ktoré zámerne prenikajú a angažujú sa v ekonomickej oblasti, aby získali financie a tým aj vplyv, moc. Stále viac rozvíjajú svoju ideológiu, sú akýmisi ideologickými hnutiami.

Trh s náboženskými ideami v celej Európe je veľmi bohatý. Paleta od tých najmierumilovnejších

kultov až po tie, ktoré sa prejavujú ako vyslovene totalitné či dokonca militantné, je stále pestrejšia. Predávajúcich, ale najmä kupujúcich neubúda, naopak neustále pribúda. Európa je v štádiu, keď sa začína viditeľne duchovne trieštiť. V čom vidíte východisko, aby znova objavila svoje pôvodné kresťanské korene a duchovne sa zjednotila? Je to vôbec možné?

Predtým som aj ja používal pojem náboženský trh. Dnes sa toto prirovnanie snažím nepoužívať, pretože trh je v podstate dobrá vec. Aj vy v bývalých socialistických štátoch už teraz viete, že je dobré, keď existuje voľný trh. Trh má čosi do činenia so slobodou, ale ako som už spomenul, kulty neponúkajú, ale regrutujú. Sú omnoho viac podobné pouličnému agentovi, ktorý stojí pri dverách vášho bytu a neodíde, kým vás nepoistí, alebo vám nepredá nejaký časopis. To však nie je slobodný trh, ale nanútený nákup. A ešte jeden dôvod mám pre to, aby som sa tomuto pojmu vyhýbal. V katolíckej Cirkvi je najdôležitejším podujatím svätá omša. Názov svätá omša je odvodený od toho, že ľudia, ktorí sa na nej zúčastňujú, sú po jej skončení poslaní ponúkať evanjelium ostatným - do najbližšieho okolia i do celého sveta. Oni však ponúkajú, neregrutujú, nenanucujú. Cirkev akoby stála mimo trhu, nie na trhu, ponúka, ale nemá nič na predaj, nepredáva. Pokiaľ ľudia v kultoch sú

regrutovaní, akoby boli zatknutí, akoby prišli do väzenia. Cirkev má stále otvorené dvere: ľudia nimi nielen vchádzajú, ale predovšetkým môžu nimi aj slobodne vyjsť von do sveta. A to, čo je vonku, je poväčšine džungľa. Preto radšej namiesto pojmu náboženský trh používam pojem náboženská džungľa. Je aj záhrada, tou je Cirkev, ostatné je džungľa, divočina a púšť. Avšak zároveň chcem dodať, a to by sme ako kresťania mali uznať, že sú aj svetové náboženstvá, kde tiež nemusí bvť všetko len na predaj a nútené, preto, podľa mňa, by sme boli neobjektívni, ak by sme ich stotožňovali s kultmi či sektami, aj keď mnohé z nich sa na tieto náboženstvá často odvolávajú, alebo z nich dokonca vychádzajú.

Na záver sa vrátim k podstate vašej otázky. Zjednotenie Európy môže byť jedine zjednotením v rozmanitosti. Osobitosťou Európy je, že hovoríme rozdielnymi jazykmi, varíme rozdielne jedlá a že náš kontinent je veľmi pestrý. Každá krajina prispela k tejto spoločnej kultúre. Ak kresťania zvládnu túto jednotu v rozmanitosti, pravdepodobne zvládnu aj to, že dokážu poskytnúť mladým ľuďom domov. A práve to je také dôležité, pretože regrutácii kultov môžu odolať len tí, ktorí majú duchovný domov. Kto rád prichádza do svojho zboru, kto rád prichádza domov, takéhoto človeka možno ťažko zviesť.

Za rozhovor ďakuje BORIS RAKOVSKÝ (preklad: M. SUCHÁNSKA)

2 🛶 Kolokvium o náboženských spoločenstvách

značnom jave súčasnosti – synkretizme. Dnešní ľudia majú tendenciu často nekriticky a násilne spájať viaceré protichodné prvky vytrhnuté z rôznych náboženských systémov, čo vedie iba k väčšej neprehľadnosti už aj tak dosť neprehľadnej scény kultov. Thomas Gandow definoval pojem priemyselná sekta a zmienil sa o prenikaní týchto ideologických skupín do ekonomických a podnikových sfér v SRN. Zástupcovia rodičovských iniciatív z Nemecka a Rakúska S. Prass a F. Griess sa podelili o svoje skúsenosti s prácou s rodičmi detí, ktorí sú zasiahnutí sektou.

Na kolokviu bol prítomný aj zástupca Anketovej komisie pri nemeckom Bundestagu I. Christiansen, ktorý informoval o jej metódach pri získavaní informácií o náboženských skupinách v Nemecku. O situácii vo svojich krajinách informovali aj doc. T. Novotný z ČR a A. Dvorkin z Ruskej federácie.

Na záver kolokvia sa uskutočnila tlačová konferencia, ktorá potvrdila, že na Slovensku táto problematika nie je ľahostajná ani médiám a že sa všetci kompetentní budú musieť koordinovane podieľať na riešení mnohých otázok vyplývajúcich z invá-

Korene a legendy

"Bol som u psychiatra. Pretože to bola moja prvá návšteva, požiadal ma, aby som mu vyrozprával všetko od začiatku. A tak som začal: Na počiatku som stvoril nebo a zem..."

Osho v časopise Rajneesh, 1. 2. 1979

Kontroverzný chasidský rabi Nachman z Braslavi (1772 – 1810) raz rozprával kuriózny príbeh, ktorým možno poodhalil niečo z najvnútornejších motívov svojho učenia: Bola raz jedna krajina, ktorá zahŕňala všetky krajiny sveta: a v tej krajine bolo mesto, predstavujúce všetky mestá tej krajiny; a v tom meste bola ulica, ktorá v sebe spájala všetky ulice toho mesta; a v tej ulici bol dom, ktorý v sebe skrýval všetky domy tej ulice; a v tom dome bola izba a v tej izbe bol človek a tento človek zosobňoval všetkých ľudí všetkých krajín; a ten človek sa smial, smial a nikdy sa nikto nesmial tak ako on. Vždy, keď si na tento príbeh spomeniem, vybaví sa mi zároveň úplne iný náboženský vodca. Je z inej krajiny, žil v inom čase a pochádzal aj z úplne inej náboženskej tradície. Napriek tomu sa mi vidí, že by to mohol byť práve Bhagwan Šrí Rajneesh, zvaný Osho, ktorý by mohol tento príbeh rozprávať. A možno by ho mohol rozprávať priamo o sebe.

Čím viac sa zaoberám životom a učením tohto indického guru, tým viac sa mi vidí, že celá jeho neuveriteľná životná cesta bola preňho v podstate recesiou, na ktorej sa úprimne zabával v izbe svojho súkromného bytu na účet tisícok bezhranične mu oddaných nasledovníkov. Azda to mohla byť aj v istom zmysle reakcia na jeho džinistický pôvod, teda na najprísnejšiu a najasketickejšiu hinduistickú sektu. Sám Osho neskôr spomína, ako bol v mladosti naučený nielen nejesť mäso, ale ani nič červené, teda ani paradajky, mrkvu atď., pretože svojou farbou pripomínali mäso. Inokedy napr. rozpráva o tom, že si nedokázal predstaviť, že by čokoľvek zjedol po západe slnka, pretože podľa džinistickej tradície by tým riskoval, že by prehltol niečo živé. Taká výchova isto musela nejakým spôsobom ovplyvniť jeho duchovný vývoj, teda aj toto obdobie stojí za povšimnutie. Neskôr boli jeho detstvo a mladosť opradené historkami a mýtmi, ktoré mu mali dodať obraz prípravy na poslanie vyvoleného guru. A pretože sme v Indii, tak tento príbeh siaha ešte pred Rajneeshovo narodenie.

Rozpráva o tom, že Rajneesh už na tejto zemi raz žil, a to v trinástom storočí ako slávny náboženský učiteľ. Bol už vraj tak blízko splynutia s nekonečnom, že mu stačilo, aby sa dvadsaťjeden dní postil a mohol sa vymaniť z kruhu prevteľovania. Miloval však svojich žiakov a tak svoj pôst o tri dni skrátil, aby sa mohol ešte raz prevteliť na túto zem. Nedokončené tri dni vraj potom nahradil už ako Bhagwan Rajneesh v troch sedemročných cykloch, počítaných od jeho narodenia v roku 1931. Podľa tejto schémy sa potom vraj po uplynutí dvadsať jeden rokov stal osvieteným učiteľom a začal svoju konečnú misiu. V skutočnosti však pôsobil až do roku 1967 ako vysokoškolský učiteľ a o svojom osvietení v roku 1953 začal hovoriť až v roku 1971, keď po istom období potulného kazateľstva založil svoju prvú náboženskú komunitu. Tá sa z počiatočnej hŕstky vyznávačov, ktorí prišli zo západných krajín, rozrástla do roku 1980 na 1500 stálych obyvateľov a stala sa zároveň výnosným podnikom. Táto nezvyčajná náboženská komunita totiž priťahovala stále viac nadšených obdivovateľov z krajín Západu, ktorí boli ochotní zaplatiť čokoľvek za najrozličnejšie meditácie a terapie. Tie vymýšľal sám Bhagwan vo svojej bujnej fantázii a odporúčal ich svojim vyznávačom, ale sám ich samozrejme nikdy nepraktizoval. A tak mladí odchovanci západnej kultúry menili svoj štýl života, nosili iba farby vychádzajúceho slnka, uvoľňovali sa v terapeutických skupinách, kde bolo všetko dovolené - kričať, biť sa, znásilňovať - štekali, skákali, smiali sa, a to všetko pod láskavým úsmevom obdivovaného guru. Ten ostával nedostupný a som presvedčený, že pri pozorovaní, ako jeho oddaní plnia tie najnezmyselnejšie rozkazy, ako upadajú po jeho dotyku do tranzu, ako pred ním vo vytržení tancujú nahí, tak sa v duchu dobre zabával. Takisto je známe, že v roku 1981, keď sa zaviazal sľubom mlčanlivosti a stal sa tak pre svojich vyznávačov ešte bož-

skejšou postavou, ktorá od tejto chvíle vždv len pomaly vplávala v dlhej róbe na pódium a namiesto zvyčajného príhovoru sa sála nabitá až dvadsiatimi tisícami oddaných iba dívala na mlčiaceho guru, tak práve v tomto období tento nadpozemský svätec svoj zostávajúci voľný čas trávil v súkromí sledovaním grotesiek na videu.

Odchod do Oregonu

V tom istom roku sa aj Rajneesh rozhodol, že presťahuje svoju komunitu do Spojených štátov. Uvádzajú sa rôzne dôvody pre tento zásadný krok. Jedným z hlavných rozhodne bolo napätie, ktoré vzniklo medzi Bhagwanovou extravagantnou komunitou a indickou puritánskou spoločnosťou. Pre indické pomery bolo neprijateľné, že členovia komunity žili v absolútnej sexuálnej slobode, kde výmena partnerov a promiskuita bola považovaná za znak oslobodenia od zošnurovania nezdravou kultúrou. Bhagwanovi oddaní potom boli vyzývaní, aby podstúpili sterilizáciu a ďalšie chirurgické zákroky, aby sa život v komunite nenarušoval rođením detí. Aj tento príkaz Bhagwanovi vyznávači poslušne poslúchali.

Kuriózne je, že Bhagwan, ktorý aj napriek svojmu rozchodu s džinizmom zostával prísnym vegetariánom a zásadným odporcom zabíjania čohokoľvek živého, v prípadoch, keď napriek opatreniam došlo k tehotenstvu sa nerozpakoval odporúčať interrupciu. Samozrejme takáto komunita nemohla obstáť v indickom prostredí. To pochopil aj známy provokatér Bhagwan. Naivne sa však domnieval, že v Spojených štátoch nájde väčšie pochopenie. Možno vychádzal zo všeobecne rozšíreného mýtu, že Spojené štáty sú liberálnou krajinou a zabudol, že sú jednou z najpuritánskejších a najprudérnejších krajín na svete. Zvlášť, keď si vybral za nové miesto pre svoju komunitu štát Oregon.

Ale aj tak zostáva budovanie oregonskej komunity jednou z najpozoruhodnejších udalostí v dejinách náboženských organizácií. Tu sa totiž Bhagwanovým vyznávačom podarilo niečo, čo by mu každý iný náboženský vodca mohol závidieť. Oddaní tu pre Bhagwana vybudovali celé mesto. Na čele tohto projektu stála jeho osobná sekretárka Ma Anand Sheela, ktorú ako pätnásťročnú dievčinku priviedol jej otec

k Bhagwanovi a od prvého okamihu sa stala jeho bezhraničnou obdivovateľkou. ochotnou pre neho urobiť čokoľvek.

Oshova sekretárka Ma Anand Sheela

To, ako budovala pre neho nové mesto, nazvané na jeho počesť Rajneeshpuram, bolo len dôkazom jej lásky k nemu. Svoju horlivosť a nadšenie potom dokázala preniesť aj na ďalších oddaných. Tí tu za byt a skromnú stravu pracovali v neuveriteľných podmienkach, bez nároku na odpočinok. Niektorí hovoria, že v najvypätejších časoch pracovali každý deň od deviatej hodiny dopoludnia do piatej hodiny nasledujúceho rána. Teda dvadsať hodín, len s niekoľkými malými prestávkami na kávu. Je pozoruhodné, čo dokáže náboženské nadšenie. Nuž, takto sa Sheele podarilo vybudovať celé fungujúce mesto, vrátane priehrady, elektrárne, hasičského zboru, polície, hotelov, kasína, letiska aj vlastnej leteckej spoločnosti. Svojou rozlohou oblasť, ktorú vlastnila Bhagwanova komunita, trikrát presahovala rozlohu San Francisca.

Spory a zánik oregonskej komunity

Problémom sa však onedlho stala expanzívnosť komunity a Bhagwanov provokatívny spôsob života. No typické je, že čím viac od svojich vyznávačov žiadal, tým oddanejší mu boli, a čím viac od nich chcel, tým ochotnejšie mu to dávali a viac ho obdivovali. O čo nehoráznejšie ich vykorisťoval, o to božskejšou postavou pre nich bol. A tak sa tento "božský učiteľ" venoval popri svojich groteskách aj ďalším celkom pozemským záľubám. Predovšetkým podliehal záchvatom najrôznejšieho zberateľstva. Jeden čas to boli manžetové gombíky - samozreime nie obyčajné, ale zlaté a s drahými kameňmi. Potom zas zbieral zlaté perá. Aj jeho náramkové hodinky boli neobyčajné - zaplatil za ne 1 500 000 dolárov. Každá zbierka ho však po nejakom čase prestala baviť. Podobne aj svoje rúcha, každé za desiatky tisíc dolárov, nosil vždy iba jeden deň a potom ich navždy zavesil na vešiak do skladu. Podobnú predstavu mal aj pri vytváraní svojej zbierky luxusných strieborných Rolce Roysov. Jeho cieľom bolo mať ich 365, aby nemusel jazdiť tým istým autom dvakrát za rok. Jeho zbierka však skončila pri čísle 93.

Dôvodom bolo to, že sa oregonská komunita rozpadla. Ai v Spojených štátoch totiž táto niekoľkotisícová skupina ľudí žijúcich voľnou láskou musela provo-

Konzervatívni farmári Oregonu sa nemohli pozerať na to, ako tu rastie nejaké nové mesto oranžovo oblečených ľudí. Provokoval ich aj mlčiaci guru, rozvážajúci sa po ich kraji vo svojich limuzínach. Keď potom Sheela vybudovala vlastnú malú armádu, vyzbrojenú izraelskými zbraňami a cvičenú vojenskými poradcami z Izraela, Švajčiarska a Juhoafrickej republiky, nemohol celý projekt zostať nepovšimnutý ani najvyššími orgánmi Spojených štátov. Tým skôr, že si títo čudní ľudia robili stále väčšie nároky. Vzniklo dokonca podozrenie, že sa títo zvláštni ľudia rozhodli, že popri svojom meste ovládnu aj celý tamojší kraj. A keď Sheela začala realizovať ďalší zo svojich projektov, pri ktorom pozbierala po celých Spojených štátoch tisíce bezdomovcov, ktorých pozvážala autobusmi do Rajneeshpuramu, bola vzápätí obvinená, že sem boli privezení, aby v komunálnych voľbách podporili kandidátov tejto náboženskej skupiny. Týmto spôsobom sproblematizované voľby boli teda úradne zrušené a tak vraj bolo treba vymyslieť iný plán. Ten podľa ďalšieho obvinenia spočíval v pokuse otráviť pôvodných obyvateľov vložením jedu do vodných zdrojov. Keď aj tento plán sklamal, začali podľa obžaloby Bhagwanovi vyznávači vkladať baktérie salmonelózy do šalátov v reštauráciách a podarilo sa im tak nakaziť vyše 700 obyvateľov, ktorí potom skutočne nemohli prísť voliť.

Avšak nielen týmito vonkajšími konfliktmi eskalovalo napätie v Raineeshpurame. Najhlbšou príčinou konca komunity bol asi spor, ktorý vznikol medzi Bhagwanom a tou, ktorá toto všetko vybudo-

vala, jeho osobnou sekretárkou. Ma Anand Sheelou. Na jednej strane bolo jej povinnosťou zabezpečovať aspoň najzákladnejšie životné potreby tisícom pracovných síl budujúcim mesto a na druhej strane na ňu kládol Bhagwan stále väčšie finančné požiadavky, ako napr. zaobstarať do dvoch týždňov tri nové Rolce Rovsv. Nakoniec teda medzi nimi došlo k hlbokej roztržke, po ktorej Bhagwan obvinil Sheelu z nairôzneiších zločinov. ale zároveň aj on bol obvinený z mnohých trestných činov. Obidvaja sa tiež pokúsili opustiť Spojené štáty, ale boli zatknutí, Bhagwan po krátkom čase vyhostený a Sheela odsúdená na niekoľko rokov do väzenia.

Tak skončilo naislávnejšie a naizaujímavejšie obdobie tohto hnutia. Bhagwanov návrat do Indie a obnovenie komunity v meste Puna je už len epilógom príbehu jedného guru, ktorý akoby testoval, kam až je možné napínať trpezlivosť a oddanosť západných dôverčivcov. Príbehu guru, ktorý si vo svojich prejavoch vedome protirečil a jeho vyznávači žasli, aké sú to nepochopiteľne hlboké výroky. Príbehu guru, ktorý svoje transcendentálne prednášky špikoval tými najvulgárnejšími krčmovými vtipmi a jeho oddaní boli vo vytržení, ako sa zo svojej božskosti dokáže skloniť k tým obyčajným. Bol to už len epilóg príbehu človeka, ktorý, keď skončila komunita v Oregone, sa v slabej chvíľke zveril svojmu osobnému strážcovi, že je šťastný, že už nebude musieť hrať svätého guru. Zároveň je to aj príbeh muža, ktorý sa musel nesmierne zabávať, keď videl, koľko toho znesie ľudská hlúposť. A to sa ani nedožil toho, ako sú v našich postkomunistických krajinách kníhkupectvá zaplavené prekladmi jeho dvadsať rokov starých kníh, ktoré už dnes ani na Západe nikto nečíta...

Logo meditačného centra Osho Suguma v Lažánkach

Učenie Bhagwana Rajneesha

Keď chceme uvažovať o učení Bhagwana Rajneesha, musíme sa najskôr vyvarovať pokušeniu vypozorovať z jeho príhovorov - Bhagwan nikdy nič nenapísal nejaký systém. Nemali by sme sa snažiť vniesť poriadok do niečoho, čo je úmyselne iba kolážou výrokov, názorov a provokácií. Nejde však dokonca len o rad neschematizovaných bonmotov, ale o výroky, ktoré si často vzájomne odporujú a často sa i z hľadiska logiky navzájom vvlučujú. Tak ako napokon sám Bhagwan Rajneesh raz povedal: Nemôžete povedať, či mám pravdu alebo nie. Nanajvýš môžete povedať, že som zmätený. (...) Ale to je presne to, o čo mi ide – úplne vás popliesť. (...) Ľudia chodia od jedného Majstra k druhému. Vy však nemusíte chodiť nikam inam, pretože ja v sebe zahŕňam všetkých Majstrov. (...) Neustále totiž sám sebe protirečím... a tak nemusite chodiť nikde inde. (Príhovor v Pune, 22. júna 1976, vydaný Sannyas 1/1977, str. 44)

V tomto výroku je možno obsiahnuté viac, ako sám Bhagwan azda chcel prezradiť. Zdá sa totiž, že z umelo vytvoreného nábožensko-filozofického zmätku prirodzene vyplýva túžba vyznávačov nájsť aspoň nejaký pevný záchytný bod. A tým sa stáva práve osoba, ktorá svojim poslucháčom systematicky rozbíjala ich materiálny a duchovný svet. Touto postavou, ktorá sa v zmätku hodnôt, názorov a predstáv stávala jediným pevným záchytným bodom, bol sám guru Bhagwan Raineesh. Toho jeho vyznávači vidia ako niekoho, kto stojí nad všetkými, ním samým rozmetanými kategóriami. Na neho je teda treba sa naviazať, u neho je treba hľadať pomoc a čerpať z neho silu. Preto musí byť Bhagwan svojim vyznávačom stále nablízku, tak, ako je to aj vyjadrené tzv. malou. Ide o prívesok s fotografiou Bhagwana Rajneesha, ktorý dostane každý z jeho vyznávačov pri svojom zasvätení a nosí ho neustále na krku. Kedykoľvek sa na malu Bhagwanov vyznávač pozrie, verí, že je Bhagwan pri ňom. Takáto závislosť sa potom dá využiť na vlastný prospech a Bhagwan sa to nerozpakoval robiť; či už išlo o nemalé finančné čiastky, získavané aj vyhrážaním, že odíde zo svojho tela, keď od svojich oddaných nedostane požadovanú sumu, alebo o bezplatnú prácu vyznávačov, budujúcich jeho komunity, či o uspokojovanie jeho chúťok a žiadostí. Od svojich vyznávačov tak mohol dostať čokoľvek a ešte boli šťastní, že mohli niečo urobiť pre svojho guru. Či išlo o dary do jeho zbierok alebo o ženy, od ktorých žiadal orálny sex pod zámienkou, že im tak odovzdá svoju energiu.

Logo centra pre osobný rast a duchovnú transformáciu Osho Shangri La v Lažanoch

Otázkou však ostáva, či pri tom všetkom išlo o vopred premyslený ťah, alebo sa táto situácia samovoľne vyvinula na základe Bhagwanovej vrodenej nedisciplinovanosti, lenivosti a nechuti sa nejakému poriadku podriaďovať a nejaký systém vytvárať. Rozhodne sa však zdá, že Bhagwan bol konzistentný v tých oblastiach, alebo lepšie povedané nespochybňoval iba tie názory, ktoré sú natoľko kultúrne zakorenené v indickej spoločnosti, z ktorej vyšiel, že už vlastne nie sú ani považované za náboženské učenie. A tak Bhagwan považoval za celkom samozrejmú vieru v reinkarnáciu a pokiaľ viem, tak ju nikdy ani slovom nespochybnil. Teda v tomto bode vlastne nebol v svojej inkonzistencii konzistentný. Podobne zostával až do svojej smrti vegetariánom a svojich nasledovníkov učil dôslednému vegetariánstvu. Aj v tomto bode nedokázal zjavne prekonať korene, z ktorých vyšiel, aj keď sa tak dôsledne snažil provokovať vo všetkých ostatných oblastiach života a všetky formy a normy života spochybniť - až po rodinné a partnerské vzťahy, rodičovské city a základné úlohy muža a ženy v ľudskej spoločnosti.

Zdá sa teda, že okrem niekoľkých kultúrne podmienených doktrín nie je možné v učení Bhagwana Rajneesha nájsť nejakú konzistenciu a vypozorovať schému a systém jeho učenia. Veď aj v takých elementárnych otázkach, ako je existencia či neexistencia Boha sa Bhagwan stavia raz na jednu raz na druhú stranu. Najpoučnejšia a ilustratívna pre každého, kto sa zaujíma o tzv. nové náboženské smery teda ostáva skutočnosť, že napriek tomu všetkému, a možno práve preto, môže takýto antisystém prosperovať, ak má na svojom vrchu charizmatickú osobnosť, ktorá sa stáva stredobodom pre svojich na neho iracionálne naviazaných vyznávačov.

TOMÁŠ NOVOTNÝ

. 7

Fenomém zvaný

SCIENTO<mark>LÓG</mark>IA

(2)

Oxfordský test osobnosti

Prvé stretnutie bežného človeka so scientológiou sa odohrá spravidla vďaka Oxfordskému testu osobnosti (Oxford Capacity Analyses, OCA). Sú aj iné možnosti ako nájsť cestu do niektorého z Dianetických centier (napr. prostredníctvom prednášky o minulých životoch), ale aj tak všetko začína v podstate až týmto testom. Pozvánky naň scientológovia vytrvalo rozdávajú na najfrekventovanejších miestach tých miest, v ktorých sa im podarilo založiť Dianetické centrum. V niektorých prípadoch je možné dostať test ako reklamný leták do poštovej schránky, no po vyplnení a odoslaní je aj tak potrebné zájsť si po vyhodnotenie do Dianetického centra.

Iba prítomnosť medzi scientológmi v centre totiž môže zabezpečiť potrebný efekt. Samotný test OCA nie je na prvý pohľad nijako zvláštny: 200 otázok, na ktoré treba odpovedať "áno", "nie" alebo "možno", niektoré z nich sú azda až príliš "na telo" (napr. 139. - Ste za odlišovanie rás a triedne rozdiely?). Portrét Alberta Einsteina vari až príliš gýčovito sugeruje predpoklad, že využívame len 10 % nášho duševného potenciálu, požiadavka na vyplnenie mena, adresy (na ktorú budú prichádzať pozvánky a reklamné tlačoviny pravdepodobne ešte niekoľko rokov), telefónu, povolania a veku síce zasahuje do súkromia, ale v čase reklamy a zábavných časopisov je konzument už na všeličo zvyknutý. A navyše: zmienka o Oxforde, Einstein a testovanie osobnosti zvyšujú dôveru. Keď pripočítame aj fakt, že táto služba je zadarmo, pochopíme, že záujemcov o test je stále dosť.

Pozitívne očakávanie a dôveru klienta v test OCA môže ďalej zvýšiť príjemné a priateľské prostredie v centre (nenásilne sa zakrátko prechádza na tykanie), úctyhodné zväzky o dianetike a scientológii v knižnici, ubezpečenie, že výsledky testu budú spracované počítačom a pod. Čím väčšie očakávanie, tým väčšie samozrejme býva sklamanie z výsledku. To nie je test, to je skôr lesť, vyhlásil výstižne do kamery televízie Nova psychológ Slavomír Hubálek. Test totiž takmer u všetkých klientov "odhalil", že jeho schopnosti sú dosť veľké na to, aby mohol vykonávať špičkové zamestnanie, študovať, zbohatnúť a pod., ale zároveň aj to, že sa teraz nachádza v stave obyčajnej "ruiny", vystavenej rôznym nebezpečenstvám, nezriedka napr. spáchaniu samovraždy.

Test je vyhodnotený z desiatich hľadísk a výsledná krivka sa (až na jedno či dve hľadiská) u veľkej väčšiny klientov pohybuje v pásme, označenom ako "neakceptovateľný stav". Hoci tabuľky na vyhodnotenie OCA testov skutočne medzi scientológmi existujú a existuje dokonca aj počítačový program, zo skúseností možno predpokladať, že pri vyhodnocovaní sa nepoužívajú. Skôr sa zdá, že test sa vyhodnocuje iba na základe toho, ako klient na scientológa pôsobí. Množstvo svedectiev absolventov testu tento predpoklad potvrdzuje. Niektorí odborníci však dokazujú, že testy sa síce môžu vyhodnocovať podľa danej metodiky správne, ale že táto metodika hodnotenia odpovedí je vypracovaná tak, aby bolo prakticky nemožné dosiahnuť pozitívny výsledok. Či je to tak alebo onak, dôverčivý klient je po oznámení výsledkov OCA testu dobre pripravený na zakúpenie si niektorého scientologického kurzu vo vidine zlepšenia svojho trúchlivého psychického stavu.

Scientologická cirkev je jednou z najkontroverznejších spoločností v súčasnej západnej civilizácii. Jej pôsobenie podnecuje množstvo otázok, na ktoré niet jednoznačných odpovedí. Týkajú sa náboženskej slobody a postavenia náboženstva v štáte, zodpovednosti za psychický stav klientov náboženskej terapie, potreby štátu chrániť svoje demokratické princípy, etiky práce atď. V minulom čísle sme sa zmienili o histórii a učení scientológie; teraz sa sústredíme na jej prax.

Kurzy a auditing

Jednotlivé dianetické centrá na celom svete ponúkajú svojim klientom rozličné produkty. Pre študentov je napr. určený dvadsaťšesťdielny kurz Hubbardových študijných technológií. Hubbard bol napríklad presvedčený, že veľa študijných problémov je spôsobených tým, že študent preskočí neznáme slovo. Klienti tohto kurzu sa teda učia vyhľadávať nezrozumiteľné slová v slovníku, používať výkresy a modely a pod.

U nás je najobľúbenejší pravdepodobne kurz Komunikáciou k úspechu (v detskej verzii ako Detský komunikačný kurz). Aj keď veľa klientov tento kurz ani nedokončí, pretože pochybuje napr. o účelnosti sedieť hodiny oproti kolegovi a hľadieť na neho bez mihnutia oka, iní klienti odchádzajú skalopevne presvedčení, že im kurz pomohol. Podobne silné subjektívne presvedčenie je niekedy výsledkom aj ďalších kurzov: Ako si udržať šťastné manželstvo, Finančný úspech, Osobné hodnoty a integrita atď. Avšak okolie klientov často nie je presvedčené o dobrých výsledkoch týchto kurzov.

Jadrom scientologických kurzov je auditing (z lat. audire - načúvať). Má slúžiť - podľa Hubbardovej dianetiky - na odstránenie negatívnych engramov z reaktívnej mysle a na ich odvedenie do analytickej mysle (pozri odstavec Dianetika v minulej časti). Robí sa vo dvojiciach auditor - auditovaný. Zaoberá sa oblasťami života, ktoré si osoba želá rozvinúť, v ktorých sa cíti neisto, alebo ktoré jej robia ťažkosti. Je to sedenie, pri ktorom auditovaný má v rukách detektor lži ("vynájdený" r. 1952 Hubbardom a nazývaný E-meter) a spravidla v ľahkom hypnotickom stave v sebe "objavuje" negatívny zážitok. Ten potom auditovi 2 až 3

3/98

hodiny niekoľkokrát opakuje, vžíva sa doňho, prežíva ho a vmýšľa sa do stále nových detailov, o pravdivosti ktorých potom nepochybuje. Auditor zážitok detailne zapisuje a archivuje, svoje previnenia a neúspechy zapisuje auditovaný vlastnou rukou. Keď ide o skutočne traumatizujúci zážitok, môže sa auditovaný na konci auditingu ocitnúť v neľahkom psychickom stave a koniec auditingu potom môže prežívať euforicky. Eufória potom slúži ako dôkaz, že zážitok je "odauditovaný". Auditovaný je pripravený "ísť ďalej" a pustiť sa pri nasledujúcom auditingu do ďalšieho problému.

Vďaka auditingom sa preclear (začínajúci scientológ na ceste k stupňu clear pozri odstavec Dianetika v minulei časti) ocitne už celkom na Moste k úblnej slobode. Aj keď sú auditingy relatívne drahé (dosiahnutie stavu "clear" u nás údajne stojí asi 150 tisíc Kč, v Nemecku je to však asi 70 tisíc DM), Dianetické centrum umožní klientom ich kúpu na dlh, a dokonca aj ich odpracovanie napr. formou rozdávania pozvánok a propagačných letáčikov alebo - po absolvovaní auditorského kurzu auditovaním klientov, ktorí sú na nižšom stupni "mostu". Po stupni clear a niekoľkých ďalších kurzoch môže scientológ nastúpiť kariéru stupňov operujúceho thetana. Lenže dosiahnuť stupeň clear nie je ľahké - podľa vyjadrenia scientológov sa to u nás zatiaľ ešte nikomu nepodarilo.

Na auditingy sa časom môže vypestovať zvyk – predovšetkým vyhľadávaním stále nových problémov a pseudoproblémov (keď už na problémy nestačí tento život, hľadá sa v údajných minulých životoch) a strachom zo zhoršenia psychického stavu, ktorý by údajne nastal pri prerušení auditingov tým, že by sa všetky problémy auditingovanému vrátili. Dlhy za prehnane

drahé auditingy, psychická nepohoda a obavy zo zverejnenia osobných údajov sú potom ďalšími dôvodmi, ktoré obeti zabránia kolotoč auditingov prerušiť. Auditovaní sa tiež dostávajú do sociálnej izolácie, pretože rozoberaním negatívnych zážitkov si spravidla "uvedomili", aký negatívny vplyv na ne malo ich doterajšie najbližšie okolie (rodičia, manželia a priatelia sú čoskoro identifikovaní ako "utlačovateľské osoby").

Narconon a predvojové organizácie

Dlhodobý tlak zo strany psychológov. psychiatrov, novinárov, úradníkov a ďalších spoločenských skupín spôsobil vznik niekoľkých tzv. predvojových organizácií, ktoré sú spojené so Scientologickou cirkvou, ale vystupujú ako nezávislé. Tieto zákrytové organizácie zastrešuje buď WISE (Svetový ústav scientologických podnikov), ktorý združuje firmy, predávajúce Hubbardove programy ("admin-technológie") pre manažmenty, alebo ABLE (Asociácia za lepšie žitie a vzdelávanie), ktorá sponzoruje "dobročinné" organizácie, ako je Criminon (pre delikventov) a Narconon (pre drogovo a alkoholovo závislých). S rozličnými odborníkmi je možné špekulovať o tom, či sú tieto organizácie vytvárané viac pre prísun peňazí do Scientologickej cirkvi (napr. aj zo štátnych dotácií), pre vylepšenie obrazu scientológie na verejnosti alebo kvôli možnostiam prenikania Hubbardových myšlienok a technológií za múry Dianetických centier. Všetky tieto dôvody pravdepodobne zohrávajú svoju úlohu.

Počiatky Narcononu spadajú do roku 1966 a sú spojené s menom vyliečeného

L. Ron Hubbard

narkomana Williama Beniteza, ktorý sa v arizonskom štátnom väzení zoznámil s literatúrou L. R. Hubbarda a nadviazal s ním kontakt. Po jeho prepustení z väzenia bola pod patronátom Scientologickej cirkvi v roku 1970 založená americká národná centrála Narcononu. Od toho času sa Narconon – tak ako samotná scientológia – pokúša o celosvetovú expanziu.

Je sprevádzaná - rovnako ako v prípade Scientologickej cirkvi - súdnymi spormi, žalobami kvôli ublíženiu na zdraví a varovaniu drogových odborníkov. Neúspechom scientológov skončil napr. pokus o otvorenie veľkého centra Narcononu v indiánskei rezervácii v Oklahome (r. 1992). Po niekoľkých rokoch sporov oklahomské úrady projekt zamietli s odôvodnením, že neexistuje nijaký vedecký základ tejto technológie. Program bol naopak označený za nebezpečný a experimentálny. Treba však dodať, že kritika Narcononu v mnohých štátoch sveta zvyčajne prichádza až potom, čo tento program získal dotácie od vtedy ešte neinformovaných zodpovedných úradníkov.

Program Narcononu pozostáva z deviatich krokov. Prvým je odňatie drogy, ktoré má byť rýchle a maximálne prijateľné vďaka správnej výžive, vitamínom a starostlivosti tímu Narcononu. Druhým krokom sú scientologické "terapeutické tréningy" komunikácie. Tretí krok je jadrom

. . . . 9

celého programu – pozostáva z upravenej stravy, joggingu, vitamínových dávok a saunovania. Tento krok sa poskytuje aj mimo programu Narcononu ako tzv. purifikačný program a jeho začiatky možno objaviť už v Hubbardových spisoch a pokusoch v 50. rokoch. Štvrtým až deviatym krokom sú opäť scientologické tréningy. Aj tie sa – podobne ako komunikačný kurz – predávajú v Dianetických centrách nezávisle od Narcononu i purifikačného programu.

Narconon začal u nás pôsobiť v roku 1992 a zatiaľ sa sústreďuje na prevenciu drogovej závislosti formou bezplatných prednášok v školách.

Purifikačný program

Purifikačný program (a teda aj Narconon) súvisí s prezentáciou Hubbarda ako vedca svetového formátu (pozri odstavec Cesta k dianetike v minulej časti). Korene purifikačného programu spočívajú v Hubbardových "výskumoch" v oblasti radiácie. Ako jeden z najväčších jadrových fyzikov všetkých čias totiž spísal v roku 1957 knihu Všetko o radiácii (All About Radiation), v ktorej propaguje vitamínový liek Dianazin. Dianazin, liek, ktorý má údajne zabrániť chorobe z ožiarenia, vznikol už v roku 1953, v čase, keď svet obchádzala hrozba jadrovej vojny. Onedlho (v r. 1957) boli však všetky tablety Dianazinu scientologickému distribučnému centru zabavené americkým Úradom pre potraviny a liečivá (FDA) a Hubbard bol obvinený zo vzbudzovania falošných zdravotných nádejí.

Postupom času, ako ustupoval strach z jadrovej vojny a naopak vzrastali obavy z drog a v poslednom čase aj zo škodlivých vplyvov pesticídov, potravinárskych farbív, čistiacich prostriedkov, konzervačných látok, jedov v ovzduší, slnečného žiarenia a pod., sa rozširoval okruh škodlivín, ktoré má purifikačný program z ľudských tiel odstraňovať. Všetky tieto jedy sa totiž podľa Hubbarda z tela nevylučujú, ale naopak sa stále ukladajú aj do telových buniek. Pred vyvinutím Purification programu nebolo nájdené nič. čo by mohlo účinne uviesť do pohybu alebo uvoľniť drogové usadeniny z tkanív, upozorňuje nás scientologická príručka. Tieto "usadeniny" uvoľní údajne práve purifikačný program. Skladá sa z troch hlavných častí. Prvá z nich je upravená životospráva. Klient má síce vykonávať bežné zamestnania (chodiť do práce a pod.), ale má zvýšiť prísun zeleniny, dobre a dlho spať, dodržiavať denný

režim a pod. Najdôležitejšou zmenou jedálneho lístka sú veľké dávky vitamínov, vyrábaných a distribuovaných – podobne ako kedysi Dianazin – scientologickými firmami. Medzi nimi hrá hlavnú rolu niacin. Druhou zložkou purifikačného programu je pravidelný jogging. (Behanie urýchľuje krvný obeh a pretepľuje organizmus. To pomôže odstrániť usadeniny.) Treťou zložkou je saunovanie až tri hodiny denne (aj to pomáha uvoľniť drogové usadeniny z organizmu).

Celý zhruba trojtýždenný program, za ktorý Hubbard očakával Nobelovu cenu, v Českej republike stojí 25 tisíc Kč (cena programu Narconon u nás zatiaľ nie je známa, no správy zo zahraničia uvádzajú extrémne vysoké ceny). Okrem vyplavenia jedovatých usadenín z tela po jeho absolvovaní môžeme očakávať ešte aj jasnú myseľ, lepšiu možnosť sústredenia, väčšiu výkonnosť, nadobudnutie životnej rovnováhy, zvýšenie inteligenčného kvocientu atď. Doterajší pacienti bývajú s purifikačným programom spokojní. Dosvedčujú, že potenie v saune sprevádzajú zvláštne príznaky: očervenie im koža na mieste, kde boli zasiahnutí radiáciou, cítia alkohol, ktorý z nich vraj odchádza, svrbia ich staré jazvy po styku s toxickou látkou a pod. Tieto subjektívne pocity ich potom skalopevne ubezpečia, že uvedené jedy mali skutočne v tele uložené a že vďaka purifikačnému programu sú teraz definitívne odstránené. Skutočnosť je však jednoduchšia. Niacin totiž spôsobuje rozšírenie kožných ciev. To sa prejaví sčervenaním kože a subjektívnymi pocitmi (svrbenie a pod.), ktoré síce nemajú s jedmi v tele nič spoločné, ale pôsobia veľmi vierohodne.

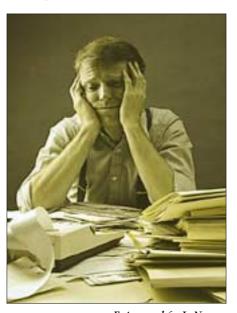

Foto: archív J. Nagya

Scientológia a firmy

Hubbardove administratívne technológie (admin-tech) využívajú nielen Dianetické centrá, ale aj firmy vo vlastníctve "pokročilejších" scientológov (sú to najmä reklamné a realitné kancelárie, ktorých počet u nás už určite presahuje prvú desiatku). Medzi nimi je pravdepodobne najznámejšia firma Kariéry, s.r.o., ktorá sa zaoberá personálnym poradenstvom (často na základe poznatkov zistených testom OCA) a personálnou inzerciou. Existuje podozrenie, že v týchto firmách bývajú zamestnávaní aj niektorí zadĺžení klienti Dianetických centier. Ďalšie scientologické firmy (v ČR sú to napr. firmy Bernhard Schmitt a Business Success) sú zamerané priamo na predaj týchto technológií iným podnikom.

Oslovujú ich s ponukou odborného posúdenia (...) vybratých zamestnancov, čo sa týka ich inteligenčných schopností, koncentrácie, miery únosnej záťaže, komunikácie atď. Pre prípadný predaj Hubbardovho organizačného know-how slúži tzv. Epoch Business Analyses (EBA), test so stovkou otázok pre riadiacich pracovníkov, ktorý je spôsobom konštrukcie otázok i podobou výsledkového grafu podobný testu OCA. Vyhodnotenie tohto testu má byť zadarmo (niektorí klienti však svedčia o opaku), no klientský podnik o sebe prezrádza nemalé množstvá informácií.

Na základe EBA testu sa podniku ponúknu Hubbardove administratívne produkty. Zdá sa, že najčastejšie si klienti vyberajú tréningy efektivity či tréningy komunikácie. Tréning efektivity znamená celodennú prítomnosť trénera v tesnej blízkosti vedúceho pracovníka. Radí mu napr., ktoré práce treba vykonať hneď a ktoré môže vykonať niekto iný, odporúča mu odchádzať od uprataného pracovného stola, zavádza s ním systém troch zásuviek a snaží sa celkovo napomôcť jeho reflexiu vykonávaných pracovných úkonov. V prípade nadviazania bližšieho vzťahu medzi trénerom a klientom sa klientovi odporučí návšteva Dianetického centra a prípadne auditing. Tréneri vyhotovujú na základe svojej návštevy v klientských podnikoch správy a klienti píšu zisky, t.j. hodnotenie, aký prínos mal pre nich tréning. Niektoré správy trénerov napovedajú, že môže byť pravda to, z čoho sú tieto scientologické firmy podozrievané: že im totiž nejde len o predaj ich produktov, ale o celkové ovládnutie podniku a jeho zapojenie do reťazca scientologických firiem.

Úspech firiem, ktoré zaviedli Hubbardove administratívne technológie. však vôbec nie je jednoznačný. Väčšinou z nich čoskoro odchádza značná časť zamestnancov, najmä preto, lebo odmietli hradiť pomerne vysoké čiastky za scientologické školenia. Podľa svedectva sa tiež zreteľne zhoršuje atmosféra na pracovisku (nebýva napr. možné komunikovať s kolegami inak než písomne), okrem iného aj zavádzaním scientologických termínov do jazyka, ktorý sa potom stáva ťažko zrozumiteľný pre ľudí, stojacich mimo firmy. Na druhej strane často zamestnanci takých podnikov získavajú asertivitu a motiváciu na zvyšovanie výko-

Vedúcim pracovníkom podnikov, ktoré sú v kontakte so scientologickými firmami, sa poskytuje auditing. Vďaka nemu ostáva scientológom v rukách množstvo informácií, a dokonca i ručne písané priznania. Keď to pripíšeme faktu vytvárania siete scientologických podnikov (pod hlavičkou WISE) a ich prepojeniu na Dianetické centrá, pochopíme, prečo niektoré štáty vidia v scientológii hrozbu nielen pre ekonomickú sféru, ale aj pre demokraciu.

ZDENĚK VOJTÍŠEK (V budúcom čísle: Scientológia a spoločnosť)

"Žiarovkové" vtipy

- ✓ Viete, koľkých Svedkov Jehovových treba na výmenu žiarovky?
- Dvoch. Jeden ju mení a druhý ho stráži, či to robí podľa inštrukcií Strážnej veže.
- ✓ Viete, koľkých satanistov treba na výmenu žiarovky? Žiadneho. Satanisti milujú tmu.
- ✓ Viete, koľkých charizmatikov treba na výmenu žiarovky? To je jedno. Aj tak majú všetci ruky nad hlavou.
- ✓ Viete, koľkých slobodomurárov treba na výmenu žiarovky? Pssst. O tom sa nesmie hovoriť!

TOMÁŠ NOVOTNÝ

Ježiš Kristus – pravý Boh a pravý človek?

Hľadanie pravého chápania a definovania jedinečnosti Ježiša Krista - Božieho Svna, ktorý sa stal človekom, aj pod vplvvom neprehľadného gnosticizmu viedlo k určitým ťažkostiam. Tajomstvo inkarnácie nebolo možné jednoducho predstaviť bez nebezpečenstva iného chápania či spochybnenia. Možno to vidieť aj v arianizme, kde sa podľa mnohých našiel bod kryštalizácie tohto problému. Zdá sa, že jeho myšlienková stavba zaistila primerané miesto pre jedinečnosť Boha i pre osobitosť Ježiša. Arius, známy kňaz z Alexandrie (asi 260 - 336) uznal jediného Boha, ktorý sa jediný nestal, je jediný nesmrteľný, jediný múdry a jediný dobrý. Tento Boh splodil mimo času a pred všetkými stvoreniami syna, dokonalé stvorenie, nie však také, akým je jedno z ostatných stvorení, ale stvorenie nemenné a stále; jemu dal Otec všetko do dedičstva. Podľa Aria je však nelegitímne označiť Ježiša Krista za "Boha", ako to urobil napríklad neveriaci Tomáš vo svojom vyznaní: Pán môj a Boh môj! (Jn 20, 28). Kristus je Bohu len podobný (homoiós).

Ariov predstavený - biskup Alexander bol jeho prvým kritikom. Vyčítal Ariovi, že chápe Syna tak, že mu popiera podstatnú vlastnosť: nie je pravdou a svojou povahou Otcovým logom, ani jeho pravou múdrosťou, ale je jedným zo stvorení a Logom či Múdrosťou ho nazývajú omylom. Aj pre Syna je Otec neviditeľný, teda Syn nemá úplné a presné znalosti o Otcovi, ani ho nedokáže úplne vidieť. Práve posledná poznámka naznačuje, prečo bol tento spor vedený tak vášnivo (aj keď tam zohrali svoju rolu i politické a osobné dôvody). Ak má Arius pravdu, potom sa Boh už medzi nami nezjavil, nestal sa človekom. Potom nejestvovalo skutočné zjavenie. Ak sa Boh nezjavil medzi nami v osobe Ježiša, nemohol byť Kristus ani stredom, na ktorého bolo upriamené všetko stvorenie a v ktorom sa uskutočnilo aj zmierenie medzi Bohom a človekom (Kol l, 13-20). Potom ani Eucharistia už neznamená mať účasť na jeho tele, a tým byť dieťaťom Božím. I keď skryto, svojím vysvetlením, že Ježiš je najvyšší zo všetkých stvorení, predsa však napadol Arius jadro kresťanskej viery, pretože i keď ide o najvyššieho zo všetkých stvorení, jeho odstup od Boha zostáva nekonečný. Inkarnácia a spasenie sú týmto anulované. Takýto pohľad na Ježiša Krista znamenal pre kresťanov krok späť.

Rozhodnutie koncilu (r. 325): Kristus sa zrodil z Otca pred všetkými vekmi, Boh z Boha, Svetlo zo Svetla, pravý Boh z pravého Boha, zrodený, nie stvorený, jednej podstaty (homoúsios) s Otcom - ariánov síce zlomilo, ale nepresvedčilo. V nasledujúcich storočiach sa im podarilo získať sympatie nielen meleciánov (ktorí boli už dávnejšie odlúčení od alexandrijskej cirkevnej obce pre otázku pokánia), ale aj dosadiť do mnohých biskupských kresiel svojich stúpencov. Cirkevný učiteľ Hieronym smutne komentoval situáciu: Kresťanský svet si pretrel oči a videl, že je ariánsky. Azda je vhodné pripomen<mark>úť, že</mark> pri šírení kresťanstva o. i. aj na našom území (prostredníctvom obchodných ciest či vojenských výprav) to bola práve táto forma kresťanstva, teda ariánska.

Osobitným úspechom ariánov bolo vyhnanie (až päťnásobné!) biskupa sv. Atanáza z Alexandrie (373), ktorý neúnavne bránil čistotu viery. (Vo vyhnanstve strávil spolu 21 rokov. Bol prenasledovaný predovšetkým ariánskou skupinou – eusebiánmi). Až obnovený koncil v Carihrade v roku 381, na ktorom ariánska strana po druhý raz utrpela porážku, definitívne ukončil jej vplyv, zvlášť, keď sa teologická diskusia medzitým preniesla na iné pole.

Druhý všeobecný koncil zvolaný byzantským cisárom Teodóziom (379 395) do Carihradu definoval božstvo tretej Božskej osoby: (Verím) v Ducha Svätého, Pána a darcu života, ktorý vychádza z Otca, jemu sa zároveň vzdáva tá istá poklona a sláva ako Otcovi a Synovi. On hovoril ústami prorokov.

Veľkú zásluhu na obrane božskosti Ducha Svätého mali traja veľkí svätí kapadockí bratia: Bazil Veľký († 379), Gregor Naziánsky († 390), Gregor Nysenský († 394), prívrženci alexandrijskej školy. (Veľmi pozitívne zasiahli aj do kristologického sporu o prirodzenostiach; majú zásluhu, spolu s Atanázom, na vypracovaní teologických pojmov.)

Definícia Ducha Svätého bola pripojená k nicejskému vyznaniu, ktoré od 6. storočia na Východe vstúpilo do liturgie ako

 \ldots II \ldots

Carihradsko-nicejské vyznanie viery. V Ríme až v roku 1014. Postupne vznikala rozdielnosť názorov: na Východe rozumeli pôvod Ducha Svätého tak, že vychádza z Otca skrze Syna; na Západe zase: z Otca a Syna. Keď Cirkev na Západe pripojila výraz Filioque (a Syna), nechápalo sa to na Východe ako rozšírenie, ale ako interpretácia, čo viedlo k podozreniu z herézy. Spor Filioque sa pokladá za formálnu príčinu schizmy v roku 1054, hoci samotná príčina bola oveľa vážnejšia.

Nicejský koncil síce celkom jasne vyslovil bytostnú rovnosť Krista s Otcom, nechal však otvorenú otázku, ako sa môže Ježiš Kristus chápať ako Boh a zároveň ako človek, čím sa rozpútali spory o tomto probléme. Samozrejme tu nešlo iba o preteky v myslení - v pozadí stála aj rivalita medzi slávnymi teologickými školami v Alexandrii a v Antiochii a čoskoro i konkurencia medzi alexandrijským a carihradským patriarchátom (alexandrijskí teológovia kládli väčší dôraz na božskú prirodzenosť Ježiša Krista, antiochijskí na ľudskú). K spojeniu božskej prirodzenosti s ľudskou v Kristovi použil Cyril (od roku 412 alexandrijský patriarcha) obraz o kuse uhlia alebo dreva, ktoré sa chytí v plameni a samo sa stáva ohňom. Podľa toho sa hovorí o jednej prirodzenosti Večného Slova, ktoré sa stáva telom. Podľa názoru antiochijského smeru však Logos oproti tomu prebýva v človeku ako v chráme. Prvý obraz išiel do krajnosti ohľadom nezávislosti ľudskej prirodzenosti v Kristovi, druhý postavil obe prirodzenosti vedľa seba bez vnútorného vzťahu.

Nestorius (od roku 428 bol carihradským patriarchom), ktorý sa prikláňal vo vysvetľovaní tohto problému k antiochijskej škole, odmietol označiť Máriu Theotokos (Bohorodička), označil ju iba Christotokos, lebo priviedla na svet iba Ježiša človeka, v ktorom prebýval Boh: Boh predsa nie je dvoj- alebo trojmesačné dieťa. Sporné otázky mal vyriešiť koncil. Cisár Teodózius pozval biskupov do Efezu. Hoci Antiochijci - Nestoriovi stúpenci ešte neprišli, Cyril z Alexandrie, zároveň pápežov zástupca, napriek protestu zo strany zástupcu cisára 22. júna 431 otvoril koncil. Okamžite presadil odsúdenie Nestoria, čo bolo schválené prítomnými 198 biskupmi. O niekoľko dní prišlo aj 43 antiochijských biskupov. Zorganizovali protizasadnutie a zo svojej strany vylúčili Cyrila a biskupa Memnona z Efezu z cirkvi. Obe strany žiadali od cisára potvrdenie svojho rozhodnutia. Tento však vyhlásil doterajšie uznesenia za neplatné a rozkázal, aby sa

pokračovalo v rozhovoroch. V ďalšom priebehu vyhlásila väčšina koncilu závery antiochijských za neplatné a ich patriarcha Ján a jeho stúpenci boli exkomunikovaní. Okrem toho sa odhlasovalo 6 tvrdení (Canones) proti Nestoriovmu učeniu a schválilo sa označenie Márie - Theotokos. Ťažké bolo znovu získať od cisára súhlas. Na tlak oboch strán schválil najprv zosadenie Nestoria, ako aj Cyrila. Po vypočutí ďalších správ sa Teodózius napokon priklonil na stranu Cyrila. Nestorius sa odmlčal v kláštore pri Antiochii, neskôr bol odsúdený do vyhnanstva v hornom Egypte. Zomrel tam v roku 451. Dodnes nie je jasné, či si jeho názory zaslúžili prívlastok "heretické", alebo iba dávali príležitosť na nedorozumenia.

Aj po Cyrilovej smrti (r. 444) spor pokračoval ďalej. Bol nevyhnutný nový koncil. Otázka sa riešila na sneme v roku 449 v Efeze, ktorý však vošiel do histórie pre nezhody ako "lupičská synoda" (latrocinium ephesinum). Biskupi preto žiadali zvolanie novej synody. Cisár Teodózius, o ktorého sa latrocínium opieralo, zomrel a zásluhou zbožnej cisárovnej Pulchérie a jej manžela Marciána bol zvolaný snem, ku ktorému dal súhlas aj pápež Lev Veľký. Koncil sa zišiel v roku 451 v Chalcedóne na maloázijskom pobreží oproti Carihradu. Legáti rímskeho biskupa (2 biskupi a 2 kňazi) viedli zhromaždenie. List Leva Veľkého Epistola dogmatica ad Flavianum o dvoch prirodzenostiach v Kristovej osobe sa stretol so súhlasom a stal sa základom pre neskorší výklad koncilu. Konciloví otcovia prijali list s nadšením: Tak veríme všetci, tak verili Otcovia a apoštoli; ústami Leva prehovoril Peter.

Koncil odmietol monofyzitizmus (učenie o jednej prirodzenosti, ktoré zastávali alexandrijskí), ako aj teóriu o dvoch oddelených prirodzenostiach (podľa Nestoria): Treba vyznávať jedného a toho istého Syna, nášho Pána Ježiša Krista, toho istého dokonalého v božstve a toho istého dokonalého v človečenstve; opravdivého Boha a opravdivého človeka, ktorý jestvuje v dvoch prirodzenostiach nezmiešane, nezameniteľne, nerozdelene a nerozlučiteľne. Takže vôbec neprestala rozdielnosť prirodzeností pre spojenie. Týmto spôsobom Lev I. na základe západného teologického smerovania, pochádzajúceho už od Tertuliána, vyhlásil jednotu osoby hypostatickú úniu. Výroky o Kristovej osobe sú zároveň základom náuky o vykúpení a majú preto ústrednú dôležitosť pre kresťanskú vieru.

Aj keď bol monofyzitizmus v Chalcedóne odsúdený, udržal sa v Palestíne, v Egypte a v Sýrii. Uzurpátor Baziliskos, ktorý bol monofyzitisticky zameraný, zaručil v roku 475 monofyzitom oficiálnu toleranciu. Cisár Zenón v roku 476 vyhlásil sprostredkujúcu formuláciu, ktorá sa neskôr nazývala Henotikon (r. 482). Keďže pápež Félix III. (483 - 492) s formuláciou nesúhlasil, ale carihradský patriarcha Akacius sa pridal na stranu cisára, pápež na patriarchu uvalil kliatbu, čo malo za následok tzv. akaciánsku schizmu medzi Východom a Západom, ktorá trvala 35 rokov (484 - 519). Pretože okolo roku 490 východné patriarcháty (jeruzalemský, antiochijský a alexandrijský) boli obsadené monofyzitmi, bludné učenie sa mohlo šíriť. Misijná činnosť monofyzitov sa prejavila aj v Etiópii a Arménsku (jakobiti, kopti a ďalší).

Keďže cisár Justinián (527 - 565) chcel vyjsť v ústrety monofyzitom a obnoviť ohrozenú jednotu ríše, odsúdil troch teológov antiochijskej školy. Boli to Teodor z Mopsvestie († 428), Teodor z Cyru († okolo 458) a Ibas z Edesy (420). To bol počiatok tzv. sporu o tri kapitoly, ktorý sa riešil dlhší čas. Išlo v ňom o odmietnutie alebo prijatie cisárovho zásahu. Na stranu cisára sa pridal aj pápež Vigílius (537 - 555), avšak pri zachovaní chalcedónskeho vyznania viery. Keďže na Západe súhlas pápeža vyvolal búrlivý protest, Vigílius musel čoskoro svoj súhlas odvolať. Za svoj postoj ho cisárski vojaci v kostole stýrali. Vigílius preto odmietol účasť na koncile, ktorý cisár zvolal ako piaty všeobecný koncil v Carihrade v roku 553. Poslúžil cisárovi na to, aby presadil plánované odsúdenie Troch kapitol. Pápež nesúhlasil so zásahom cisára do najvyššej cirkevnej právomoci. Justinián ho dal koncilom exkomunikovať (!). Hrozbou vyhnanstva sa cisárovi podarilo vybojovať dostatočný súhlas pápeža s uznesením koncilu. Nešlo však o dogmatické rozhodnutie.

Koncil nakoniec dostal ai všeobecné uznanie na Západe. Predchádzajúcimi udalosťami však vážnosť pápežstva v Cirkvi klesla.

Spor sa však neukončil. Carihradský patriarcha Sergei (610 - 638) učil. že v Ježišovi Kristovi sú síce dve prirodzenosti, ale iba jedna vôľa, a to božská (monoteletizmus) a jediná božská činnosť. Získal si na svoju stranu cisára Heraklia (610 -641), ktorý videl v jeho učení veľmi vhodný spôsob, ako si získať monofyzitov, aby tak dosiahol vo svojej ríši potrebnú jednotu v boji proti Peržanom a neskôr proti Arabom. Obhajcom učenia o dvoch vôľach a o dvoch činnostiach v Kristovi bol učený palestínsky mních sv. Sofrónius (od r. 634 ieruzalemský patriarcha).

Sergejovi sa podarilo svoju tézu podať tak, že ju pápež Honórius (625 - 638), na ktorého sa obrátil, pokladal za prijateľnú. Honórius bol málo zbehlý v gréckej teológii a pri posudzovaní tézy mal zrejme na mysli morálnu zhodu božskej a ľudskej vôle v Kristovi, nie však jednotu prirodzenosti. Učenie Sergeja bolo v roku 638 všeobecne schválené ríšskym zákonom. Pápež sv. Martin I. (649 - 653) sa postavil na lateránskej synode proti takémuto nariadeniu a odmietol ho ako heretický omyl. Za svoju horlivosť o čistotu viery bol mučený a poslaný do vyhnanstva na Krym, kde zomrel. Na Východe sa obeťou pravovernej náuky stal sv. Maxim Vyznávač, ktorý po mučení v Carihrade (vyrezali mu jazyk a odťali pravú ruku) bol odsúdený do vyhnanstva, kde v roku 653 zomrel.

Cisár Konštantín IV. (668 - 685) zaujal k sporu celkom iný postoj a zvolal 6. všeobecný (3. carihradský) koncil (680 - 681). Výsledkom bolo odsúdenie monoteletizmu aj s jeho pôvodcami a prívržencami. Medzi nimi bol aj pápež Honórius, pretože bol Sergejovi vo všetkom po vôli a potvrdil jeho bezbožné učenie.

Pápež Lev II. (682 - 683) schválil uznesenie koncilu a súhlasil s odsúdením Honória, ktorý apoštolskú Cirkev (Rím) neosvietil apoštolskou učiteľskou tradíciou, ale v hanebnej zrade dovolí, aby bola jej čistá viera poškvrnená. Krátko nato ho však neobviňoval z priamej účasti na heréze, ale mu vytýkal, že plameň heretickej náuky neudusil hneď v zárodku, ako prináležalo jeho apoštolskej autorite, ale že ju svojou nedbalosťou podporoval.

Na Západe, na rozdiel od Východu, sa v tomto čase riešili otázky praktického významu: sloboda ľudskej vôle a hriech, prvotný stav milostí a dedičný hriech, pôsobenie milostí pri ospravedlnení atď.

Podnet k riešeniu týchto závažných soteriologických otázok dalo heretické hnutie - donatizmus a pelagianizmus.

So vznikom donatizmu súvisí vznik opozície voči biskupovi Mensuriovi v Kartágu. Biskup počas Diokleciánovho prenasledovania zavrhoval vyzývavú túžbu po mučeníctve. Vydal tiež pri prenasledovaní heretické knihy namiesto posvätných. Po jeho smrti (r. 311) sa stal biskupom v Kartágu diakon Cecilián. Vysvätený bol biskupom Félixom z Aptungy, ktorého pokladali za traditora. Opozícia napadla platnosť vysviacky a zvolila za protibiskupa kňaza Majorína a po jeho smrti (r. 315) Donáta, podľa ktorého je hnutie pomenované. Donatisti si získali veľký počet prívržencov v afrických cirkevných obciach (mali okolo 270 biskupstiev). Kládli veľký dôraz na mravnú úroveň členov, predovšetkým kléru. Podľa nich platnosť sviatosti závisela od svätosti vysluhovateľa. Synody v Ríme (r. 313) a v Arles o rok neskoršie vyhlásili, že vysviacka udelená traditorom je platná. Donatisti sa nato odlúčili od cirkevného spoločenstva. Začali sa pokladať za cirkev mučeníkov, kým druhú stranu pokladali za cirkev traditorov. Napätia zo strany donatistov často vyústili do otvorených zrážok, pri ktorých prišlo o život viacero katolíckych duchovných. Aj keď proti donatistom zasiahol cisár Konštantín a Nicejský snem ich odsúdil, udržali sa v Afrike vyše sto rokov. Veľkú snahu o získanie donatistov do Cirkvi vyvíjal sv. Augustín aj za cenu jeho odstúpenia z biskupského stolca. Všetky pokusy však narážali na úplnú neochotu druhej strany. Teologická polemika vyvrcholila na spoločnej synode v Kartágu v roku 411, na ktorej sa zúčastnilo 286 katolíckych a 279 donatistických biskupov. Prívrženci Donáta však boli neústupní, hoci Augustín a katolícki biskupi išli v ústrety do krajnosti pri riešení polemických otázok.

Pôvodcom nového bludného učenia, ktoré sa objavilo na scéne dejín začiatkom 5. storočia, je britský mních Pelagius, vzdelaný muž prísnych mravov. Asi do roku 410 žil v Ríme, potom odišiel do severnej Afriky. Vo svojom učení, veľmi zdôrazňuiúc silu ľudskej vôle, odmietal milosť, Človek ju nepotrebuje na to, aby robil dobro. Každý môže vlastnými schopnosťami žiť tak, aby dosiahol spásu. Podľa Pelagia Adam uškodil svojim potomkom iba tým, že im dal zlý príklad. Tým samozrejme zavrhol vykupiteľské dielo Ježiša Krista. ktorý svojím vykúpením dal ľudstvu iba pozitívny príklad. Aj proti pelagianizmu, podobne ako v prvom prípade, vystúpil Augustín. Bludné učenie bolo odsúdené na Efezskom koncile v roku 431.

Okrem donatizmu a pelagianizmu na Západe vzniklo v súvislosti s nimi, alebo samostatne, množstvo pochybných hnutí. Napríklad v polovici 3. storočia vystúpil v Ríme Novacián (protipápež r. 251 - 258) so svojimi stúpencami katharoi (čistí), ktorí obviňovali Cirkev z laxnosti a nesvätosti. Len oni sa pokladali za spoločenstvo, ktoré vyznáva pravé kresťanstvo, vylučujúc popritom ostatných.

Koncom 4. storočia v Španielsku vyvolal bohatý a vzdelaný laik Priscilián extrémne asketické hnutie (negovalo stvorenie sveta ako Božie dielo, zmŕtvychvstanie, odmietalo manželstvo, požívanie mäsa atď.). Učenie sa veľmi rozšírilo a prinieslo veľa pohoršenia. V istom bode sa priblížilo k dualistickému gnosticizmu. Svnoda v Zaragoze v roku 380 exkomunikovala príslušníkov tejto sekty. Cisár Maximus odsúdil následne v Trevíre v roku 385 Prisciliána a jeho šesť spoločníkov zo "zločinnej mágie" (je to prvý prípad odsúdenia na smrť za herézu). Mnohé významné osobnosti - biskupi tohto obdobia (Martin z Tours, Ambróz z Milána, aj pápež Siricius) protestovali proti tejto forme potrestania. Sekta sa rozšírila postupne v celej Galícii. V 6. storočí heréza zanikla.

V tomto čase (o. r. 350) sa objavuje v Mezopotámii, v Sýrii a následne v Malej Ázii mníšska a fanatická sekta mesaliánov (masiliánov). Hlásala, že účinným prostriedkom, ako premôcť diabla, ktorý sa rodí v každom človeku (ktorého nepremáha ani krst) je neprestajná modlitba, ktorú nariaďovalo. Toto blúznivé náboženské hnutie zavrhovalo krst, ako aj ďalšie sviatosti s odôvodnením, že pneumatický človek je bez hriechu a vidí Boha priamo. Učenie tiež zavrhovalo manuálnu prácu a vlastníctvo. Členovia hnutia sa živili žobraním. (Ide o istý druh neskoršieho kvietizmu.) Učenie bolo odsúdené na synodách v Side a Antiochii a následne na ekumenickom koncile v roku 431 v Efeze. Napriek tomu v rôznych formách prežili v skupinách pauliciánov a bogomilov až do čias stredoveku.

Teologická polemika proti herézam a spôsob riešenia tohto neľahkého problému, ktorý zasahoval nielen oblasť vieroučnú a mravoučnú, ale mal dosah na každodenný život človeka tohto obdobia, prinieslo cenné víťazstvo Cirkvi nad náboženským subjektivizmom. Kristova Cirkev opäť prejavila nielen svoju univerzálnosť, ale aj životaschopnosť.

VILIAM JUDÁK

13

Rozhovor s Magdou Hauserovou

Ezoterická náboženská skupina, ktorá sa dnes zaraďuje k typickým predstaviteľom hnutia New Age. Založená v 50. rokoch 20. storočia v New Yorku Geraldinou Innocente a ďalšími bývalými členmi náboženského smeru "Ja som" (I AM). Učenie tejto skupiny je založené na správach od Nanebovzatých (Ascendovaných) Majstrov, ktorí chcú pomôcť ľuďom, aby uskutočnili svoju duchovnú cestu k vlastnému nanebovzatiu. Do Českej republiky sa toto učenie dostalo vďaka emigrantke do Brazílie Ladislave Kujalovej. Roku 1990 sa vrátila do vlasti a z portugalčiny preložila knihu Buď svetlo (pôvodné vydanie v nemčine). Okrem tejto knihy používa skupina ešte publikáciu Apely meditácie a vzývania na každý deň v týždni.

Na samote v bývalej hájovni uprostred lesov pri obci Kuroslepy v oblasti Blanska je krásne, až sa z tej krásy človeku chce plakať. Aj obyvatelia príslušníci náboženskej komunity Most k slobode - sú mierni, milí a dobrí ľudia. No aj tak komunita budí skôr obavy ako nadšenie. Príčinou je to, že sa u nich - napriek všetkým krásnym slovám - dá len ťažko hovoriť o slobode. Oveľa výstižnejším slovom je manipulácia. Avšak jedna z členov komunity - pani Ing. Magda Hauserová je už na slobode.

Ako ste žili pred odchodom do komunity Most k slobode?

Vyrástla som v ateistickej rodine a veriaci pre mňa boli slabosi, ktorí potrebujú nejaké barličky. Vydala som sa, ale prvé manželstvo sa nám nevydarilo. Ostala som sama s päťročným synom, nemohla som zohnať podnájom. Keď ma postihli tieto problémy, začala som premýšľať o Bohu. Išla som do kostola, ale neoslovilo ma to. Začala som však veriť, že nejaký Boh, nejaká vyššia inteligencia, existuje.

V tom čase som spoznala svojho budúceho manžela, ktorý pochádzal z rodiny s dlhou tradíciou záľuby vo východných filozofiách. Majú bohatú knižnicu, sú vegetariáni a za totality si knižky opisovali na stroji. Považovala som to všetko za celkom zaujímavé a keď mi manžel začal hovoriť o Bohu a o tom, že Boh je láska, aj za krásne. Bola som vďačná, akým spôsobom ma rodina aj s dieťaťom prijala. Spočiatku všetko vyzeralo pekne, lenže potom prišli ďalšie deti, manžel bol stále pozitívne naladený, meditoval, a ja som bola tá, ktorá nemala nervy, nevyžarovala lásku. Meditovať sa mi veľmi nedarilo.

Jedna stará pani ma pozvala k adventistom, kde som poznala učenie, že Ježiš zomrel za naše hriechy. To ma nadchlo. Asi 2 roky sme tam chodili; manžel hovorieval, že aj kresťanstvo je cesta k Bohu. Ja som stále cítila, že to nie je ono, a

keď kazateľa preložili na iné miesto, odišla som. Potom som už nechodila nikam.

Ako ste sa zoznámili s guru?

Raz sa manžel vrátil zo zrazu jogistov úplne nadšený. Z Brazílie, kde žila 14 rokov, prišla pani Ladislava Kujalová. Mala asi 40 rokov a bola vvučená v tzv. "spirituálnom centre". Vrátila sa do vlasti a na stretnutí jogistov povedala, že čas sa priblížil a má prísť vibračný zlom - niečo ako koniec sveta. Všetko však zničené nebude, ale prídu veľké katastrofy, povodne a zemetrasenia, aby sa tým táto planéta očistila. Naša planéta je vraj na najnižšom stupni vývoja v slnečnej sústave. Na ostatných planétach je tiež život, ale v iných dimenziách, ktoré nevidíme. Je zbytočné tam lietať raketami, pretože ich nemôžeme vidieť, aj keď oni nás vidia. Jednoducho máme "hrubšiu vibráciu". Tu žijeme oddelení od

Boha, ale na ostatných planétach maiú bytosti priamy kontakt s Bohom. Ona bola jednou z tých bytostí, ale vykonala niečo nepekné, a preto ju za trest poslali na túto zem, aby si vyskúšala, aké je to žiť bez Boha. Tu sa potrestané bytosti (aj ona) niekoľkokrát vtelili. Po odpykaní sa mohli vrátiť, ale ona tu dobrovoľne ostala, aby tejto zemi pomohla, pretože videla, aké je to tu hrozné. Je vraj množstvo bytostí, ktoré pracujú v neviditeľnom svete a pomáhajú nám. Niektorí dokonca na seba vezmú fyzické telo. aby sa s nami dohovorili. Ako sa zrodia, prejdú zabudnutím a musia sa znovu vvpracovať. Ona tiež vyrástla v neveriacej rodine a až po čase si uvedomovala, prečo je tu. Teraz má vraj "otvorené kanály" a vidí "tretím okom" a Boh jej dal nahliadnuť do ich minulých životov.

Takže s manželom ste tiež išli na jej prednášku?

Áno. Prednášku začala veľmi pekne: máme ľuďom pomáhať. Po vibračnom zlome prežije asi 15-20% ľudí. Prežijú všetci ľudia dobrej vôle, lenže budú dezorientovaní a nebudú vedieť, čo sa deje. My sme mali byť len jednými z tých, ktorí im budú pomáhať orientovať sa na Boha. Jej názory, že je dôležité, aby človek nebol sebecký a nemal nijaké osobné ambície, ale mal by chcieť byť len Božím nástrojom, boli imponujúce. Máme sa očistiť, aby sme sa mohli naučiť komunikovať s tými neviditeľnými bytosťami, počuť Boží hlas a konať Božiu vôľu.

Pre toto nás školila. Začínala teoretickými prednáškami, kde nám predstavovala rôznych "majstrov" - každý z nich má nejaký plameň - napr. pondelok je zlatý plameň - ten má František z Assisi, utorok je ružový plameň a tiež má svojho majstra, v éteri majú chrámy. Naidôležiteiší bol fialový. očistný plameň - to bola sobota, nedeľa bol modrý plameň a to bol jej majster El Morya, čo

bol v nejakej inkarnácii Tomáš Morus - ten bol prísny.

Majster El Morya

Na prednáškach sa často dostávala do tranzu, ktorému hovorila "projekcia". Mala vízie, menila rysy v tvári, hovorila mužským hlasom. Po niekoľkých projekciách nás začala trénovať, aby sme aj my začali rozumieť. Mne to však nešlo a skončila som pri meditáciách a koncentráciách, ktoré neovládam. Môj manžel a priatelia začali písať správy a ja som im verila. Bytosti sa podpisovali aj rôznymi neznámymi menami.

Koľko ľudí chodilo na stretnutia a ako často ste sa stretávali?

V Brne sme sa stretávali dvakrát do týždňa - začínalo nás asi 60 a v čase najväčšieho rozkvetu nás bolo asi 120. Ieden deň sme mali teóriu a "projekcie", druhý deň zas "éterické masáže". Používali sme bylinkové výťažky v liehu a masáže boli väčšinou energetické. Pracovalo sa aj s čakrami. Niektorí vraj videli farebnú žiaru a svetlo, ja som to nikdy nevidela. Masáže mi však išli veľmi dobre, ľudia hovorili, že mám požehnané ruky a chorľavým sa pri mne uľavovalo. Začali sme chodiť aj do domova dôchodcov. Odrazu som si pripadala užitočná a našla som zmysel života.

Pani Kujalová mala prednášky pre množstvo ľudí. Niekedy sa ich zišlo až 500 - ja som bola stále vedľa nej. Často bývala nepríjemná. ľuďom sa málo venovala a ja som to vždy upokojovala. Robila som prostredníka, ľudia sa potom obracali na mňa, abv som jej predkladala ich žiadosti. V Brne toto všetko trvalo dva roky.

Mali ste nejakú literatú-

Guru preložila knihu o maistroch a chrámoch v Brazílii, ale nemala to celé, bol to len výťah. Sama nič nenapísala. Svoje učenie vraj len prevzala. Hovorila, že je vedená z éteru. Dopisovala si s nejakou ženou z Nemecka, kde je vraj odnož Mosta k slobode. Avšak boli sme úplne samostatní - dopisovali si len tak zo záujmu. Guru tvrdila, že je priamo vedená, že má čerstvé správy a že Biblia je už dávno prekonaná. Ježiš Kristus podľa učenia nebol Boh, ale len vysoká bytosť, ktorá si vzala na starosť Zem, aby ju doviedla do úspešného konca. Mal ostať tu na Zemi, kým sa všetko nevyrieši. Po vibračnom zlome mala po ňom nastúpiť iná vysoká bytosť - majster Saint-Germain.

Ako to, že vás pani Kujalová tak zaujala?

Guru bola silná osobnosť. Mala som pocit, že keď sa jej budem držať, ona ma dovedie k Bohu. Bola rozvedená, mala dve dcéry. V Brazílii všetko predala a kúpila si letenku naspäť do Čiech. Tu začínala úplne od nuly a tvrdila, že ju Boh poslal, aby sem priniesla svetlo po temnote totality. Ja som jej pomáhala, dávala som jej veci po svojich deťoch a stali sme sa dôvernými priateľkami. Toto vedomie mi robilo dobre.

Veľmi presvedčivá bola najmä jedna príhoda. V éteri s nami pracovali duchovné bytosti - lekári, ktorí naším prostredníctvom pomáhali ľuďom. Túžila som poznať mená bytostí, ktoré so mnou pracujú. Vzala som si krížik a zoradila za sebou vystrihnuté písmenká. Napísalo mi to meno "Norekona". Utekala som telefonovať guru a ona mi povedala, že to nemám celé. Skúsila som to znova a ono mi to napísalo "Norekonáles". To ma prekvapilo.

Ako ste sa dostali do hájovne?

Patrila môjmu svokrovi. Chodievali sme tam na dovolenku - deti a ja a ona so svoiím dievčatkom. V jedno ráno chodila sa modliť do lesa - sa vráti<mark>la celá uplakaná, že dosta-</mark> la z ét<mark>er</mark>u príkaz, že tam máme ostať a založiť duchovné centrum. Už sa vraj blíži vibračný zlom a my budeme pomáhať ľuďom, ktorí tam budú za nami cestovať. Ja som to brala tak, že sa čas skutočne schvľuje a ja mám <mark>zo</mark>stať v jej blízkosti. Niekoľko nadšencov hneď predalo byty. Tri alebo štyri manželské páry sa tam hneď nasťahovali, všetko opustili a peniaze dali na spoločnú kôpku.

N<mark>a začiatku všetko vyzeralo</mark> krásne - jeden mladík hral na gitare, doviezol si tam klavír, bolo to uprostred prírody, vtáky spievali, nádherná krajina. Prenajali sme si pole, kúpili si kozy, kravu a hospodárili sme tam. Večer sme spievali pesničky, modlili sa za celú planétu, všetko bolo nádherné.

Ako dlho to bolo nádherné?

O nejaký čas sa mi zdalo, že guru venuje príliš veľkú pozornosť manželovi jednej ženy. Potom povedala, že patrí k nemu, pretože boli predtým na nejake<mark>j planéte spolu. Tú ženu</mark> potom prinútila sa rozviesť. Bolo to tri mesiace po ich svadbe, na ktorej im sama požehnala. Žena to skutočne prijala a podala žiadosť o rozvod. Rozviedli ich okamžite, pretože boli sp<mark>olu krátko. Bolo však</mark> vidieť, ako tým veľmi trpia. Ja som to nedokázala prijať. Guru za mnou poslala tú ženu, aby mi to vysvetlila, "Vieš, aká je to ú<mark>žasná kariéra b</mark>yť v takej blízkosti guru?" presvedčovala ma. Ona to svojmu býva<mark>lému</mark>

manželovi praje a všetko je vraj v poriadku. Po tejto udalosti mnoho ľudí za nami prestalo cestovať a guru vyhlásila, že kláštor sa pre verejnosť uzatvára.

Koľko vás tam ostalo?

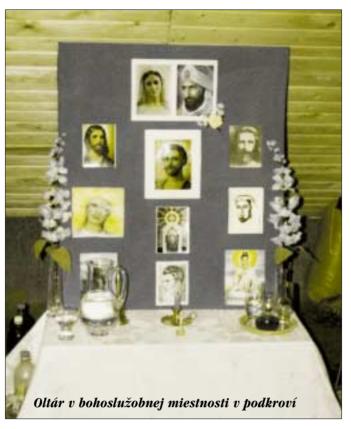
Asi 14 dospelých, väčšinou stredoškolsky vzdelaných, tri vysokoškoláčky a niekoľko detí.

Aký bol v kláštore režim?

Zakrátko sme si dali ušiť habity. Guru a jej manžel mali hnedo-béžový, ostatní modré. Dali nám nové mená, vykali sme si, guru sme oslovovali Matka Lá. Málo sme spali večer sme končili asi o jedenástej. Kým sa všetci vystriedali pod sprchou, bola už skoro polnoc a ráno sme vstávali o pol piatej. Aj preto sme sa nedokázali vzoprieť. Túžila som aspoň tri dni sa v pokoji vyspať a potom si to všetko rozmyslieť. Cítila som, že nie som schopná vôbec uvažovať. Na druhej strane guru veľmi dbala o jedlo. Bolo ho tam vždy dosť, jedli sme trikrát denne. Jedálny lístok bol vegetariánsky. Ráno syry - tie sa najskôr kupovali, neskôr sme si ich robili sami. pretože v obchode boli drahé. Nemali sme súkromie a s deťmi som sa videla asi tak pol hodiny pred spaním - každý mal svoju prácu a úlohy s nimi písal niekto iný. Ani manželia na seba nemali veľa času. Večer sa najprv sprchovali ženy. Kým sa muži vrátili, už sme spali. Na porozprávanie bol čas len v nedeľu popoludní, ale mnohí tento čas prespali. Veľa sme pracovali; nesmeli sme sa medzi sebou rozprávať o svojich problémoch - len pracovať a modliť sa.

Neobjavili sa medzi vami v takých podmienkach hádky a nervozita?

Problémy boli najmä so mnou. Ja som guru brala len ako človeka (aj keď s nadprirodzenými schopnosťami), lenže ostatní v nej videli niečo vyššie a počúvali ju na slovo. Považovala za

drzosť, keď som jej povedala, že sa mi niečo nepáči. A potom – teraz už mala manžela a prestala sa priateliť so mnou.

Vtedy som mala 38 rokov a tri deti. Guru mi povedala, že podľa Božieho plánu by som mala mať štyri deti. Preto sme sa s manželom rozhodli pre ďalšie dieťa, ale tehotenstvo som dosť ťažko znášala - najskôr mi dovolila ležať, lenže potom mi vvčítala, že sa nechám obsluhovať. Narodila sa nám dcéra Sabínka. Keď mala 4 týždne, manžel podal žiadosť o rozvod. Guru mu to schválila, patrí vraj k inej žene, pretože ja som ako manželka sklamala. Takže v šestonedelí som prežívala ďalšie veľké krízy. Najhoršie bolo, že ma dokázala presvedčiť, že som neschopná, a ja som jej to verila. Premýšľala som o samovražde, lenže som nevedela, ako to urobiť, aby som im nespôsobila problémy. Ku všetkému som mala pripomienky - guru napríklad vôbec nevedela hospodáriť a za peniaze z bytu nakupovala drahé zubné pasty a rakúske svry - a tak mi zakázala hovoriť. Neskôr spievať, napokon so mnou ani

ostatní nesmeli hovoriť. Keď mi povedala, že len čo prestanem dojčiť, dcérku mi vezme, už som to nevydržala. Išla som si posťažovať do kuchyne jednej žene. Lenže tá jej to hneď utekala povedať. Guru prišla a kričala, že Boh potrebuje silných ľudí a ja som úplná ruina. Bola som taká šokovaná, že som ju prosila, nech sa nado mnou zmiluje, ale ona na to nedbala.

No v nedeľu po bohoslužbách sme sa zdravili pozdravom "Svetlo zdraví svetlo" a objali sme sa. Ona ku mne prišla, objala ma a prosila o odpustenie. Jediná cesta k Bohu je vraj cesta utrpenia a kríža. To boli také kontrasty – keď som bola na dne, vždy ma povzbudila.

Raz som jej povedala, že pri rozvode klamať nebudem a poviem, že sa rozvádzať nechcem. Kričala, ale keď videla, že so mnou nič nepohne, zlomil sa jej hlas a začala vzlykať, že nikdy nikoho nemala tak rada ako mňa. Inokedy mi vyčítala, že môj duchovný vývoj nestojí za nič a že ľpiem na majetku a aby som predala byt, ktorý bol písaný na mňa. Počúvla som, ale nebolo to lepšie.

Teraz sme jej boli vydaní na milosť a nemilosť. O všetkom rozhodovala za nás. My sme len pracovali a modlili sa.

Môžete nám opísať priebeh bohoslužby?

Začali sme spievať kresťanské pesničky. Guru prišla so svojím manželom do modlitebne a modlili sme sa. Kadilo sa tam tvčinkami. Mali sme oltár. na ktorom bol Ježiš, Mária a ešte Tomáš Morus, František z Assisi a obrázky našich majstrov. Pridali sme ešte nejaké kvetiny. Bola tam voda v džbáne, ktorú sme prijímali, pretože počas bohoslužby voda získala akési fluidum. Pomodlili sme sa a guru sa dostala do projekcie. Mala kázeň, ako keby hovoril jeden z majstrov, potom sa modlil každý sám, nakoniec sme pristupovali a s úklonom prijímali vodu. Na záver sme spievali a po bohoslužbách boli masáže.

Spovedali ste sa jej?

Ja len raz, ale nedostala som nijaké rozhrešenie ani odpustenie. Ona chcela vedieť všetko o manželovi a o mne. Vraj cítila podľa negatívnej energie, že ju všetci neuctievajú. Ale zaviedla to asi preto, aby sa dozvedela, čo si kto myslí a mohla si upevniť postavenie.

Ako to bolo s dodržiavaním povinnej školskej dochádzky? Chodili deti do školy?

Áno. Ráno sme ich vždy vozili autom do školy. Deti boli v poriadku, neustále sa o ne niekto staral. Guru dbala o to, aby všetko bolo v rámci zákona, takže v škole asi vôbec netušili, čo sa v dome deje. My sme usporiadali pre deti šachový turnaj, napiekli buchty, prišli ľudia z dediny. Na Vianoce sme nacvičili program, išli sme do dediny a v kultúrnom dome deti predviedli scénky, takže si ľudia mysleli, že sme pokojné a usporiadané spoločenstvo.

A čo hračky?

To bola jedna z vecí, ktoré ma rozčuľovali. Deti nesmeli mať hračky pri sebe, len v herni. Aj keď na Vianoce dostali hračky, bolo všetko všetkých. Pritom jej dcéra mala izbu plnú plyšových zvieratiek. Nemohla som to stráviť, ale guru mi hovorila, že moja dcéra si to za svoj minulý život zaslúži.

Odhaľovala vám vaše "minulé životv"?

Áno. Ja som vraj bola predstavená kláštora, bola som veľmi zlá a zneužívala som svoje postavenie. Preto si to teraz musím odtrpieť – poslúchať a pracovať.

Ako to bolo so zabíjaním živých tvorov?

Guru nám povedala, že sa nič nesmie zabíjať, ani muchy. My sme tam mali kravy, kozy a v živote už asi neuvidím tie množstvá múch, ktoré tam lietali. Nedalo sa s tým žiť, tak guru vymyslela, aby sme chytali po večeroch muchy do vrecúšok. Vvnášali sme ich v igelitových vreckách von, ale ony sedeli na verajach dverí a keď sme otvorili, vleteli späť. Všetci sa s tým zmierili, len ja som stále nechcela poslúchať. Pripadalo mi to všetko absurdné. zvlášť keď som vtedy mala bábätko - kvôli infekcii.

Svojho najstaršieho svna, ktorý k nám mohol chodiť na návštevy, som požiadala o lapačku a Pif-paf. Oni všetci asi tak pol roka chodili popoludní na lúku, kde ich guru cvičila v kung-fu, džude a iných bojových umeniach, ktoré sa naučila v Brazílii. Ja s bábätkom som mala iný program, takže keď raz boli preč, vzala som sprej a všetko som tam vystriekala. Podlaha bola čierna od napadaných múch. Zamietla som to, nahádzala do pece a prosila Boha o odpustenie za toľké "mŕtvoly". Myslela som si, že z toho budem mať problémy, ale po návrate ani guru ani

nikto iný nič nepovedal. Asi o dva týždne za mnou guru prišla a požiadala ma, aby som to tam opäť vystriekala, že ona si to nemôže dovoliť. Ja som už bola taká zlá, že som to zniesla, ale ona ako vysoká bytosť nemôže zabíjať muchy. Keď som sa jej pýtala, čo urobiť s kliešťami, ktoré si odstránime z tela, či ich mám dávať späť na trávu, povedala mi, že som drzá.

Čím ste sa živili?

Mali sme štyri počítače a zabezpečovali sme recepty pre VZP. Manžel vozil prácu z Brna. Ženy pracovali od rána do večera, aby sa nezdržiavali, a ani sa nestriedali. Normálne sa robí 800 receptov denne, my sme museli urobiť 1000. Každý dostal svoju prácu najskôr sme boli v kuchyni tri, potom zistila, že to pre dvadsaťtri ľudí môže zvládnuť iedna. Ia som mala na starosti bielizeň, umývala som kotolňu a podlahy. Jedna žena sa starala o deti, keď prišli zo školy. Keď nijaká práca nebola, guru si nejakú vymyslela - sťahovali sme sem a tam nábytok a pod. Človek musel neustále sám so sebou bojovať, aby nebol drzý a ja som už videla, že na to nemám. Aj keď som bola ticho, mala som v sebe vnútorný vzdor a už som to nemohla zniesť. Videla som, že to už nezvládnem, a tak som všetkých "majstrov" nechala tak a prosila som Ježiša, aby mi dal silu, ak tam mám naďalej ostať.

Aký bol váš odchod?

Koncom mája 1995 sa guru pohádala s mojím manželom kvôli výchove detí a kvôli tomu, že si kupuje noviny, keď cestuje do Brna pre prácu. Povedal jej, že nechce byť fanatikom a chce vedieť, čo sa deje vo svete. Kričala, že ona je guru a jemu má stačiť to, čo nám predkladá. Odpovedal jej, že ju za svoju guru nepovažuje, a ona ho vypovedala z komunity. Na základe toho som išla aj ja. Veľmi som plakala, pretože som cítila, že

sme sklamali. Ona mi pri lúčení povedala, že Boh si ma vraj všade nájde a že sa kedykoľvek môžem vrátiť. Dovolila mi, že môžem prichádzať v nedeľu na bohoslužby. Všetkým ale zakázala sa so mnou rozprávať, takže keď som tam prišla, okrem pozdravu mi nikto nič nepovedal. Po bohoslužbe som musela hneď odísť domov. Bola som z toho zúfalá, pretože som nevedela, kam vlastne patrím.

Manželovi rodičia mali domček s dvojizbovým bytom, kam sme s deťmi odišli. Nedokázala som si návrat predstaviť - už som nevedela, ako vyzerajú peniaze, bola nová mena, rozpadla sa republika a všetko bolo trikrát také drahé. Keď som prišla s malou Petrou do obchodného domu a ona tam uvidela bábiky Barbie, tak z toho - po živote takmer mimo civilizácie - skoro koktala. Aby si snáď Boh nemyslel, že som odišla kvôli pohodliu, piekla som doma chlieb a rožky. Keď som náhodou spala v noci osem hodín, tak som sa za to ospravedlňovala - bola som úplne dezorientovaná. Na jeseň toho roku som išla znovu na bohoslužbu, ale prosila som Ježiša, aby mi dal jasne poznať, kam patrím - tak, aby som už nikdy nemala pochybnosti. Hodinu som sa usilovne modlila a Boh ma vypočul. Po bohoslužbe si ma guru zavolala a nakričala na mňa, že som tam naposledy. Plakala som, ale už bez pochybností.

Ako sa vám podarilo nájsť rovnováhu?

Vedľa domu manželových rodičov bývajú katolíci a od nich som sa dozvedela, že v stredu sú v miestnom kostole omše pre deti. Išla som tam vyslovene kvôli deťom, chcela som pre ne nájsť nejaké spoločenstvo. Sama som však naďalej verila učeniu guru. V kostole som počula kňaza hovoriť o Božej láske a o odpustení. To bol balzam na moje rozdrásané nervy. Asi o mesiac som si trúf-

la ísť za pánom farárom, všetko som mu povedala a on sa len chytal za hlavu. Postupne mi vysvetlil, že sa nemusím báť. Dostávala som sa z toho, ale musela som ešte bojovať s nenávisťou voči guru, pretože sme kvôli nej prišli o všetko. V štyridsiatich rokoch sme začínali vlastne odznova.

Čo si myslíte o budúcnosti tejto skupiny? Nemôže tam dôjsť napríklad k hromadnej samovražde ako pred časom v Nebeskej bráne?

To si netrúfam odhadnúť. Obávam sa však, že keby ju napríklad sklamal jej manžel, je schopná povedať, aby odložili svoje fyzické telá a odišli pracovať do éteru. Keby sa to stalo v čase, keď som tam žila, pravdepodobne by som ju poslúchla aj napriek tomu, že som nebola taká sfanatizovaná ako ostatní.

Podarilo sa vám získať zo sekty späť nejaký majetok?

Keď sa môj najstarší syn ženil, chceli sme späť nábytok a ďalšie veci. Guru nám odpísala, že prepadli kláštoru. Pohrozila som jej trestným oznámením, a tak sa raz večer u nás objavilo nákladné auto plné našich vecí. Keď si dnes kúpim zmrzlinu, mám radosť, že si môžem kúpiť čo chcem a ísť kam chcem. Namiesto hrozného trestu, ktorý mi guru predpovedala, nastala úplná pohoda. Mám výbornú prácu, splachovací záchod, teplú vodu... Keď si spomeniem, že v šestonedelí som si sama kúrila a vynášala uhlie, pretože manžel sa v tom čase chcel so mnou rozviesť, a záchod bol na dvore, neľutujem, že som tým všetkým prešla. Predtým som bola stále akási nespokojná, ale teraz vidím veci inak a všetko si po tej trpkej skúsenosti viac vážim.

> Za rozhovor ďakuje LUDMILA GROMBIŘÍKOVÁ (Prevzaté z časopisu Dingir)

.... 17

POLEMIKA

Osoba Ježiša Krista je taká významná, že ju neprehliadajú ani propagátori rôznych nekresťanských spoločenstiev. Žiaľ, z ich strany ide o neseriózne zneužívanie autority Syna Božieho na podporu vlastného učenia. Ako príklad poslúžia mnohé tvrdenia, ktoré sa snažia dokázať, že Ježiš medzi 12. a 30. rokom života žil v Indii, Babylonii alebo v Japonsku....

Odpoveď:

Evanjeliá nie sú životopisom Ježiša Krista, obmedzujú sa iba na podstatné úseky jeho života a pôsobenia. Keďže Kristus je dominantnou postavou dejín, ľudia sa často zamýšľajú nad otázkou, čo robil počas obdobia, ktoré evanjeliá nezachytávajú. Najstarším pokusom o vyplnenie tejto časovej medzery boli opisy niektorých apokryfných spisov prvých storočí, ktoré sú však značne legendické a navyše neprekračujú rámec Palestíny.

Novšie teórie súvisia so šírením orientálnych a ezoterických učení, ktorých renesancia prebieha od konca minulého storočia. zvlášť intenzívne od druhej polovice 20. storočia. Tvrdia, že Ježišovo učenie nepramení iba z tradície vyvoleného izraelského národa, ale že čerpalo poznanie z orientálnych filozoficko-náboženských systémov, ktoré údajne Kristus spoznával počas tzv. "stratených rokov". Známymi autormi týchto teórií sú napr. A. Readová, J. Furst, E. Clare-Prophetová, manželia Bockovci a ďalší. Spomenuté názory možno rozdeliť takto: 1. Ježiš navštívil egyptských kňazov bohyne Isidy, spoznal ich mystériá, magické praktiky, tajomstvo Veľkej pyramídy; 2. Ježiš putoval do Indie a Kašmíru, študoval védske spisy a dostal sa do sporu s brahmanmi; 3. Ježiš navštívil Babyloniu a vyhľadal troch mudrcov, ktorí sa mu prišli pokloniť pri jeho narodení; 4. Ježiš sa vybral do Japonska, kde bol žiakom istého mudrca. Všetci autori týchto "senzačných odhalení" odvolávajúci sa na najnovšie archeologické a iné výskumy sa snažia dospieť k záveru, že Ježiš nadobudnutú orientálnu múdrosť vyučoval v Palestíne. Treba však zdôrazniť, že tieto "výskumy" nemajú nijaký vedecký podklad a sú založené iba na fiktívnych dohadoch. Navyše sú poplatné zámerom a uhlu pohľadu ich tvorcov, ako aj spoznávaniu Orientu západnou civilizáciou.

Je pravda, že nevieme, čo Kristus robil medzi 12. a 30. rokom a že teoreticky by počas tohto obdobia mohol podniknúť aj Podľa starodávneho rukopisu objaveného Notovičom strávil Pán Ježiš šesť rokov poznávaním a štúdiom Véd (staroindických posvätných písiem) v Džaganáth Purí, Benárese a ďalších mestách v indickom štáte Orisa. Bolo to práve tu, kde sa utvárala jeho filozofia. Akokoľvek vo védskom poznaní videl obrovské hodnoty, videl, ako toto poznanie môže byť zneužité.

(Bol Ježiš v Indii?, s. 3, Satya – Series, 1987)

Prví Ježišovi učeníci - Rytina Nazarénskej školy

Ježiš mu riekol: Ja som cesta, i pravda, i život. Nik neprichádza k Otcovi, ak len nie skrze mňa. Ak ste ma poznali, budete poznať aj môjho Otca. Odteraz ho už poznáte a videli ste ho. Ozval sa Filip: Pane, ukáž nám Otca, a to nám postačí! Ježiš mu povedal: Filip, toľký čas som s vami a nepoznal si ma? Kto videl mňa, videl aj Otca. Ako to, že teraz hovoríš: Ukáž nám Otca? Neveríš, že ja som v Otcovi a Otec je vo mne? Slová, ktoré vám hovorím, nehovorím sám od seba, ale Otec, ktorý zostáva vo mne, koná svoje skutky. Verte mi, že ja som v Otcovi a Otec je vo mne! Ak nie pre iné, aspoň pre tie skutky verte! (Jn 14, 6-12)

ďalekú cestu. Možno však ťažko pripustiť, že by navštívil všetky uvedené krajiny a navyše, ako sa v teóriách uvádza, strávil určitý čas štúdiom tamojších náuk (indická teória predpokladá až 12-ročné štúdium). Tieto názory sú veľmi mladé a protirečia cirkevnej tradícii, ktorá predpokladá jeho pobyt v Nazarete (porov. Lk 2, 51). Okrem toho by Ježišove cesty nezostali utajené a slúžili by ako tromf v rukách jeho protivníkov.

Zástancovia týchto tvrdení ďalej argumentujú existenciou obchodných ciest spájajúcich staroveké krajiny a poukazujú na misijné cesty apoštolov (apoštol Tomáš podľa tradície pôsobil v Indii) a pod. Iné však bolo poslanie Krista a iné poslanie apoštolov. Hoci v mnohých situáciách (uzdravenie sluhu rímskeho stotníka, rozhovor so Samaritánkou) Kristus naznačuje, že jeho poslanie má všeobecný ráz, svoje pozemské pôsobenie obmedzuje na izraelský národ. Aj učeníkom pri ich prvom rozoslaní prízvukuje, aby nezabočovali k pohanom, ale hľadali stratené ovce domu Izraelovho. Prečo? Izraeliti ako vyvolený národ boli nositeľmi pravej náboženskej tradície. Boh k nemu osobne prehováral a vychovával ho. Zo Starého zákona vieme, že ho často napomína, aby sa neodvracal od jeho tváre a neprikláňal sa k falošným bohom a náukám. Preto je vylúčené, aby sa Kristus ako pravoverný Izraelita obracal k pohanským náboženstvám a rôznym mýtom a vyučoval podľa nich. Čo sa týka poslania apoštolov, títo dostali priamy pokyn ohlasovať evanjelium celému svetu a všetkým národom (porov. Mk 16, 15). Avšak apoštolovia tieto cesty nepodnikali preto, aby sa v cudzine zdokonaľovali v duchovnom poznaní, ale aby sami boli učiteľmi evanjelia.

Ani Kristovi protivníci – farizeji a zákonníci nikdy neobvinili Ježiša z toho, že by vyučoval cudzie náuky. Vytýkajú mu nedodržiavanie rituálnych predpisov, rušenie sobotného odpočinku, poburuje ich, že hovorí o sebe ako o Božom Synovi, no zároveň tvrdili: *Učiteľ, vieme, že hovoríš pravdu a podľa pravdy učíš Božej ceste*. (Mt 22, 16) Kristus vždy cituje a odpovedá v duchu Starého zákona, nikdy sa neodvoláva na cudzie učenie. V Ježišovom učení niet ani náznak synkretizmu, ktorý by bol logický, ak by čerpal z cudzích zdrojov.

Treba zdôrazniť aj odlišnosť Kristovho učenia od orientálnych náuk. Ak sa medzi nimi vyskytujú niektoré podobnosti, sú iba zdanlivé. Indická tradícia učí neubližovať nijakému tvorovi, Kristus však prikazuje milovať aj svojho nepriateľa. Vzťah k Bohu ako k osobe síce poznajú aj orientálne národy, avšak zároveň uctievajú celý zástup rôznych bohov či polobohov ovenčených mytologickými príbehmi, čo Starý zákon dôrazne zakazuje, podobne ako mystériá, mágiu, astrológiu, veštenie a iné tajuplné praktiky, o ktoré v Oriente nie je núdza.

Ak sme veriaci kresťania, ktorí Krista chápu ako Božieho Syna – druhú Božskú osobu, je nám jasné, že Ježiš nepotreboval múdrosť pohanského učenia, keďže on sám je "Cesta – Pravda – Život".

ANDREJ BOTEK

18

Alternational Waxan

Prítomný článok predstavuje úvodný náčrt problematiky tzv. alternatívnej medicíny, problematiky, ktorá sa aj u nás stáva veľmi aktuálna. Na našom knižnom trhu možno nájsť množstvo titulov, ktoré propagujú rôzne metódy alternatívnej medicíny, nekriticky až obdivne sa im venujú mnohé masmédiá, objavuje sa čoraz viac zástancov a praktických vykonávateľov tých či oných metód (nezriedka, bohužiaľ, i z radov lekárov). Na druhej strane sa jej venuje oveľa menej miesta v odbornom písomníctve a len ojedinele sa kritické stanoviská objavujú v publikáciách určených pre širšiu verejnosť, prípadne v televíznych či rozhlasových reláciách.

Zameranie tohto článku bude kritické: jeho cieľom je poukázať, že väčšina metód alternatívnej medicíny je nielen nevedecká (dokonca protivedecká), ale že v mnohých prípadoch ide o metódy založené na poverách, mágii, okultizme, ezoterike, ba i na lži a podvodoch. V tomto zmysle má nezanedbateľná časť alternatívnej medicíny veľa spoločného s ideológiou siekt a nových náboženských kultov.

Chceme upozorniť tiež na to, že praktizovanie metód alternatívnej medicíny môže byť pre ľudský organizmus rizikové: či už priamo tým, že ho môže poškodiť, alebo nepriamo, že sa človek nelieči spôsobom, ktorý by mu mohol naozaj pomôcť. V súčasnosti už jestvuje množstvo dokladov o tom, že kvôli uprednostneniu metód alternatívnej medicíny sa pacient dostal ku skutočnej liečbe až v takom štádiu ochorenia, keď sa mu už nedalo pomôcť.

Uchyľovanie sa pacientov k vyhľadávaniu pomoci zo strany alternatívnej medicíny má rozličné korene. V súčasnosti je to v značnej miere najmä určitá dobová mód-

nosť a spoločenská mentalita (sýtená okrem iného aj masmédiami), k čomu sa ešte vrátime, avšak i skutočnosť, že moderná medicína napriek obrovskému pokroku stále ešte nevie liečiť alebo vyliečiť všetky ľudské neduhy, choroby a trápenia. V takejto situácii, v duchu onoho "topiaci sa aj slamky chytá", potom človek vyhľadáva pomoc aj tam, kde ju síce fakticky nedostane, ale kde sa mu aspoň predstiera (niekedy dokonca "zaručuje") určitá možnosť liečenia alebo vyliečenia. Nechceme upierať mnohým zástancom a vykonávateľom alternatívnej medicíny vnútornú poctivosť a dobrý úmysel (hoci je medzi nimi dosť šarlatánov a podvodníkov), no v konečnom dôsledku nám v súčasnosti väčšina jej metód pripomína akýsi "obchod" s ľudským utrpením a beznádejou alebo s ľudskou hlúposťou: tento "obchod" nemusí byť vždy (a často ani nie je) materiálnej povahy.

Pri polemike s prívržencami alternatívnej medicíny takmer vždy narazíte na tvrdenia o rôznych príbehoch ľudí, ktorým tá či oná metóda pomohla, či na prípady "úplného vyliečenia", ba až "zázračného uzdravenia" pomocou nej. Môžete sa dokonca stretnúť s ľuďmi, ktorí vám to potvrdia zo svojej vlastnej skúsenosti pacienta. Preto sa v prítomnom článku zamyslíme i nad niektorými všeobecnými mechanizmami, ktoré sa v takýchto prípadoch uplatňujú alebo môžu uplatňovať, a to bez toho, že by priaznivý efekt bol skutočne a preukázateľne (priamym) dôsledkom aplikácie danej metódy.

Pokiaľ ide o termín *alternatívna medicína*, používame ho preto, lebo je najzaužívanejší, nie preto, že by bol vhodný. V spojitosti s ňou sa hovorí aj o *nekonvenčnej*

medicíne, inokedy o naturálnej medicíne, o holisticky orientovanej medicíne a pod. V užšom zmysle slova sa prekrýva s liečiteľstvom (vrátane tzv. ľudového liečiteľstva), dnes si však nárokuje viac (i preto, že sa ňou zaoberajú niektorí lekári) a domáha sa oficiálneho uznania a legalizácie, čo sa jej už v prípade niektorých metód, napr. v prípade akupunktúry a homeopatie vo viacerých krajinách podarilo (žiaľ, aj na Slovensku). Alternatívna medicína nepredstavuje ucelený systém, ale skôr určitý súbor diagnostických a najmä liečebných metód, ktoré stoja na iracionálnych princípoch, alebo ktoré nerešpektujú až ignorujú jestvujúce vedecké poznatky a overené zásady medicínskej praxe, ba neraz sú s nimi v ostrom protiklade.

V prítomnom článku nebudeme mať priestor na podrobnejšiu charakteristiku a kritickú analýzu jednotlivých metód. Začíname ním iba akýsi seriál o nich, v ktorom sa postupne budeme samostatne zaoberať najdôležitejšími, najrozšírenejšími alebo najproblematickejšími metódami a prístupmi alternatívnej medicíny.

Podať prehľad metód a prístupov alternatívnej medicíny nie je jednoduché jednak pre ich značný počet, jednak preto, že viaceré z nich sa viac alebo menej prekrývajú. Okrem toho literatúra propagujúca alternatívnu medicínu sa zaoberá skôr jednotlivými metódami a prístupmi, nie konzistentným prehľadom celej problematiky. V tomto smere je azda určitou výnimkou kniha anglických autorov B. Inglisa a R. Westovej *Sprievodca alternatívnou medicínou*, ktorá vyšla v slovenskom preklade (Príroda, Bratislava 1992), kde sa uvádza 53 rôznych metód, avšak dosť povrchne (navyše sa v nej uvádzajú i

.... 19

daktoré metódy, ktoré sú súčasťou "oficiálnei" medicíny, kým iné metódy, ktoré k alternatívnej medicíne nepochybne patria, sa v nej nespomínajú). Z kritických kníh treba na tomto mieste spomenúť naimä u nás dostupnú výnimočnú publikáciu kolektívu českých autorov Alternativní medicína - možnosti a rizika (Grada, Praha 1995), jej pohľad na tému je ale takmer výlučne sekulárny (z hľadiska vedeckej medicíny však väčšinou veľmi dobre argumentovaný), podobne je to s knihou P. Skrabaneka a J. McCormicka Pošetilosti a omyly v medicíně (Lidové noviny, Praha 1995, kapitola 5: Alternativní medicína). Za zmienku stojí ešte knižka T. Eliášovej Zdravie za akúkoľvek cenu - kresťanský pohľad na alternatívnu medicínu (Vydavateľstvo M. Vaška, Prešov 1997): jej pohľad je však medicínsky menej zasvätený a orientovaný najmä na veriacich katolíkov, navyše sa sústreďuje iba na niektoré metódy alternatívnej medicíny (homeopatia, Silvova metóda, akupunktúra a tzv. psvchická chirurgia).

V našom prehľade metód a prístupov v alternatívnej medicíne by sme chceli upozorniť predovšetkým na tieto:

- homeopatia a z nej odvodené alebo s ňou súvisiace metódy, ako je napr. clusterová (klastrová) medicína a antropozofická medicína, Bachova kvetová liečba a pod.;
- akupunktúra a jej modifikácie,
- metódy súvisiace s hnutím New Age a rôznymi "psychokultmi", kam možno zaradiť najmä Silvovu metódu riadenia mysle, reiki, tzv. transpersonálnu psychológiu a jej metódy (napr. Grofovu metódu holotropného dýchania, psychedelickú liečbu pomocou halucinogénov, ako je napr. LSD a pod.), tzv. reinkarnačnú terapiu, tzv. spirituálne neurolingvistické programovanie a niektoré ďalšie; v tejto spojitosti však treba aspoň okrajovo spomenúť aj niektoré aspekty v medicíne (najmä v psychiatrii) a v psychologickom poradenstve už viac-menej akceptovaných a čoraz viac osvojovaných psychoterapeutických metód a prístupov (Freudova psychoanalýza, Jungova analytická psychológia, tzv. humanistická psychoterapia, špeciálne v podaní C. R. Rogersa a jeho nasledovníkov), ako aj tzv. hnutie ľudských možností a niektoré aspekty tzv. pozitívneho myslenia,
- metódy súvisiace s hnutím New Age a ním inovovaných pohanských, okultistických, ezoterických, magických, staroorientálnych mystických a iných praktík (astrológia, šamanizmus, tzv. biela mágia, liečba

kameňmi a drahokamami, pyramidológia, amulety, transcendentálna meditácia, niektoré metódy jogy atď.),

- parapsychologické a psychotronické metódy (bioenergia, diagnostika pomocou tzv. senzibilov, medicínske prútkarstvo, rádiestézia a rádionika, psionová medicína, liečivé obrazce a tvarové žiariče, geopatogénne zóny atď.).
- tzv. charizmatické liečiteľstvo,
- liečba vierou (najmä prípad tzv. Christian Science, kresťanskej vedy, ktorá však nie je ani kresťanskou, ani vedou, ale svojskou sektou),
- metódy založené na špeciálnych spôsoboch stravovania (makrobiotika, vegetariánstvo, vegánstvo; v širšom zmysle sem možno zaradiť aj tzv. vitamínoterapiu, liečbu založenú na prijímaní niektorých chemických prvkov, liečbu hladovaním a pod.),
- metódy založené na ručných manipulačných technikách (chiropraxia, osteopatia, kineziológia, rôzne špeciálne masáže a pod.),
- niektoré metódy fytoterapie (liečby liečivými rastlinami), najmä v prípadoch ľudového "bylinkárstva" či "zelinkárstva",
- iné (napr. tzv. psychická chirurgia a celý rad ďalších metód, ktoré sú populárne v niektorých krajinách, u nás však zatiaľ nezískali významnejší vplyv).

Ako sme povedali, väčšinou z uvedených metód a prístupov sa budeme detailnejšie zaoberať v osobitných článkoch. V nasledujúcich riadkoch sa preto sústredíme na všeobecnú spoločenskú klímu a dobovú mentalitu, ktorá u ľudí vyspelých (tzv. postindustriálnych) západných civilizácií umožnila na konci 20. storočia neobyčajný rozkvet metód alternatívnej medicíny (a otvorila priestor i pre rozmach siekt, nových náboženských smerov a kultov). Nazdávame sa, že táto spoločenská klíma a dobová mentalita súvisí do značnej miery s fenoménom, ktorý je známy pod názvom *postmodernizmus*.

Postmodernizmus má v súčasnej západnej (no nielen západnej) spoločnosti rozličné podoby a prejavy, ktoré sa objavujú v najrozmanitejších formách a oblastiach od každodenného života a populárnej kultúry (móda, film, televízia, populárna hudba) až po také kultúrne výtvory, ako je architektúra, literatúra a umenie vôbec. Predovšetkým však ide o určitý intelektuálny svetový názor. V oblasti stanoviska voči vede a vedeckému prístupu k realite ho charakterizuje kritický až odmietavý postoj, ktorý sa dakedy označuje ako antiscientizmus. Ideológia postmo-

dernizmu odmieta v období osvietenstva zrodený a v modernej dobe rozvinutý ideál na racionálne poznanie pravdy a v konečnom dôsledku i existenciu (nespochybniteľnej) pravdy ako takej. Postmoderné idey, postoje a hodnoty formujú čoraz viac a zreteľnejšie dobu, v ktorej žijeme – postmodernú éru. Z hľadiska predchádzajúcej modernej doby (éry modernizmu) je postmodernizmus do istej miery jej vyústením, rozvinutím a dozvukom, no zároveň i jej popretím a odmietnutím.

Odborníci sa často nedokážu dohodnúť v názore, čo všetko patrí pod pojem postmodernizmus. Sú však zajedno v tom, že tento fenomén predstavuje koniec jednotného, univerzálneho pohľadu na svet: vzpiera sa proti jednotiacim a všeobecne platným vysvetleniam, vyznačuje sa naopak úctou k rozdielnosti a je akousi oslavou lokálneho a jednotlivého na úkor univerzálneho. Charakteristickými znakmi postmoderného postoja k svetu je preto relativizmus a pluralizmus.

Postmoderný relativizmus a pluralizmus sa odlišuje od relativistického pluralizmu, ktorý sa objavil v neskorých fázach éry modernizmu. Ten bol totiž striktne individualistický ("každý má právo na svoj vlastný názor"). Postmoderný postoj sa však orientuje na skupinu a spoločensvo, kladie dôraz na "lokálnu" povahu pravdy: názory sa považujú za pravdivé v závislosti od spoločenstva, ktoré sa k nim hlási. Takéto chápanie pravdy vedie k tomu, že už tak veľmi nezáleží na systematickom a logickom uvažovaní. Preto ľuďom postmodernej doby neprekáža zmiešavať prvky tradične nezlučiteľných názorových systémov (napr. postmoderný kresťan sa podľa toho môže hlásiť k tradičnému kresťanskému učeniu a zároveň veriť v reinkarnáciu).

Postindustriálna informačná spoločnosť a jej prakticky celosvetový komunikačný systém (masmédiá, najmä televízia, ale napr. aj internetovská počítačová sieť) vytvára z našej planéty akúsi globálnu obec, napĺňa jej obyvateľov vedomím kultúrnej rôznorodosti ľudstva a povzbudzuje ich tak k prijímaniu nového pluralistického postoja, ktorý je viac než toleranciou voči iným zvyklostiam a názorom: povzbudzuje ich k prijatiu eklektického svetonázorového spektra a jemu zodpovedajúceho životného štýlu. Azda najtypickejšiu ukážku takéhoto eklektického zmiešavania názorových systémov predstavuje dnes v duchovnej oblasti hnutie New Age.

Postmoderný človek súčasnosti sa tak ocitá v situácii, v ktorej každý svetový

názor je rovnako dobrý (alebo rovnako "pravdivý"), preto vlastne nepotrebuie nijaký svetový názor. To ho vedie k popretiu jednotného sveta ako predmetu poznávania: stačí mu hovoriť o mnohých názoroch a vlastne tým akceptovať "existenciu" mnohých svetov. Poznávanie a poznanie sveta sa nahradzuje výkladom ("všetko je len interpretácia" a "všetko je možné"). Vzniká tak situácia, ktorá za kritérium "správnosti" interpretácie nepovažuje jej pravdivosť. ale "užitočnosť", pričom sa tvrdí, že vyjsť za rámec interpretácie sa vlastne ani nedá ("svet totiž nepoznávame, ale konštruujeme svojimi interpretáciami").

Matthew Manning demonstruje experimentálne ovplyvnenie rakovinových buniek v banke - dokonca cez niekoľko miestností. Uviedol, že si predstavuje bunky obklopené bielym svetlom a vnútorným hlasom im povie, aby odišli.

Keďže pravda a poznanie sú v postmodernom chápaní zrelativizované, nevyhnutným dôsledkom postmodernizmu je antiscientizmus - odmietanie vedv. A to (paradoxne) napriek tomu, že práve moderná veda vznik postmodernizmu podnietila, ba že sa o jej poznatky neraz (aspoň zdanlivo) opiera: žonglovanie s vysoko odbornými vedeckými termínmi je pre postmodernizmus pomerne typické. Odmietanie vedy bolo pôvodne podmienené rozčarovaním z toho, že vedecké poznatky (a ich aplikácia v technike) nezriedka viedli k výsledkom, ktoré sa prejavili i nepriaznivými dôsledkami (napr. ohrozením životného prostredia), ba aj ich zneužívaním. Okrem toho sa stáva čoraz zreteľnejším, že vedecké poznanie nie je všemohúce a má svoje obmedzenia: modernistický étos "absolútnosti" vedeckého (či rýdzo racionálneho) poznania sveta spojený s vierou v pokrok sa ukázal nereálny. To však neoprávňuje k odmietaniu vedv ako takej. Pripomeňme si navyše, že za zneužívaním vedeckých poznatkov alebo ohrozovaním životného prostredia nestoja ani tak vedci (a už vôbec nie veda sama osebe), ale skôr politici (a vo všeobecnosti defekty v ľudskej morálke).

Antiscientizmus postmodernej doby a jej ideológie je významnou živnou pôdou aj pre súčasnú "explóziu" metód alternatívnej medicíny a jej protagonistov: skôr je udivujúce, že sa na nej živia aj niektorí lekári, ktorí by nemali byť handicapovaní nedostatkom vedeckého, najmä biologického vzdelania (na rozdiel, povedzme, od ľudových liečiteľov) - ak to tak je, potom to nevrhá dobré svetlo na jestvujúci systém medicínskeho vzdelávania. Je však možné, že spoločenská mentalita je faktor. ktorý dokáže prehlušiť ľudskú racionalitu.

Prednedávnom bol autor tohto článku účastníkom diskusie o niektorých metódach alternatívnej medicíny, reč bola najmä o homeopatii. Jeden z účastníkov diskusie (vysokoškolsky vzdelaný muž) vzniesol námietku: "Mne je jedno, že je to (homeopatia) vedecký nezmysel, hlavne, že to pomáha." Zastavme sa preto niekoľkými poznámkami pri možných mechanizmoch, ktoré môžu vyvolať dojem, že tie či oné metódy alternatívnej medicíny sú naozaj účinné.

Ak ponecháme bokom mylné (niekedy dokonca lživé) výpovede samotných liečiteľov alebo ich pacientov, potom treba spomenúť najmä tieto faktory:

- Nie všetky metódy alternatívnej medicíny postrádajú akékoľvek racionálne jadro, môžu byť teda do určitej miery účinné (napr. metódy založené na ručných manipulačných technikách, prípadne avšak vo veľmi špecifickom zmysle - akupunktúra a niekoľko ďalších metód).
- Môže ísť o dodatočný efekt predchádzajúcej alebo o efekt paralelnej (nealternatívnei) liečby.
- Nezanedbateľným mechanizmom môže byť u časti prípadov samouzdravovacia schopnosť organizmu, pri ktorej sa aktivujú jeho hojivé schopnosti, ktoré sú nezávislé od liečiteľského zásahu.
- Azda naidôležiteiším mechanizmom ie však nepochybne nešpecifické sugestívne pôsobenie, ktoré sa realizuje prostredníctvom ovplvvnenia pacientovej psychiky: tzv. placebo efekt. Placebo efekt je súčasťou takmer každej liečby (nielen pri metódach alternatívnej medicíny). Veľmi ziednodušene sa dá charakterizovať ako zložka celkového terapeutického efektu, ktorá súvisí s tým, že pacient verí, že mu určitý

spôsob liečby (napr. podávanie lieku) naozaj pomôže. S placebo efektom ráta (a využíva ho) i oficiálna (vedecká) medicína. Avšak - na rozdiel od metód alternatívnej medicíny - vedeckej medicíne ide predovšetkým o dosiahnutie liečebného účinku, ktorý je nezávislý od placebo efektu a je teda priamym a špecifickým dôsledkom aplikovanej liečebnej metódy. Usiluje sa o to rôznymi cestami. V prípade medikamentóznei liečby (teda pri podávaní liekov) sa napr. študujú nielen molekulárne mechanizmy, prostredníctvom ktorých sa podávaná liečivá látka uplatňuje v chorobnom procese, ale používajú sa veľmi dômyselné experimentálne postupy, ktoré umožňujú "odfiltrovať" z celkového terapeutického účinku placebo efekt. Jedným z takýchto postupov je tzv. dvojito zaslepený kontrolovaný klinický experiment. Podstatou dvojitého zaslepenia je to, že pacientom (ktorí k tomu dajú súhlas), sa podávajú "lieky" - buď skutočný liek, alebo neúčinná látka, ktorá navonok vyzerá presne rovnako ako skutočný liek (tzv. placebo). Ani pacient, ani lekár, ktorý liek podáva a vyhodnocuje jeho účinok, pritom nevie, či ide o skutočný liek, alebo o placebo. Až po vyhodnotení celého experimentu na dostatočnom počte pacientov (z etických dôvodov sa potrebný počet pacientov v súčasnosti získava z veľkého množstva pracovísk, ide o tzv. multicentrické štúdie) sa "zverejní", ktorá skupina pacientov dostávala skutočný liek a ktorá placebo. Porovnaním liečebných výsledkov v oboch skupinách sa potom zistí, aký podiel na celkovom terapeutickom efekte mal priamy a špecifický účinok lieku, a aký bol podiel placebo efektu. Takéto a iné výskumy ukazujú, že za istých okolností (autorita lekára, osobnosť pacienta) môže byť placebo efekt až neuveriteľne významný (vedecká medicína však považuje za neetické podávanie liekov, ktorých účinok by bol založený iba alebo prevažne na placebo efekte).

Poukázaním na niektoré možné mechanizmy liečebného účinku (správnejšie "liečebného účinku") alternatívnej medicíny sme chceli nielen vysvetliť ich "zvodnosť", ale aj podať istú obranu vedeckého medicínskeho prístupu. Rovnako dôležitou témou je však problematika iracionality a "sektárstva", ktoré sa za metódami alternatívnej medicíny skrývajú. Tejto problematike sa chceme venovať osobitne v spojitosti s jednotlivými metódami. keď o nich budeme písať na stránkach budúcich čísiel prítomného časopisu.

ALOJZ RAKÚS

21

Ezoterický prístup k realite má svoje zastúpenie v každej civilizácii. Hinduizmus má svoju ezoteriku v tantrizme, vo Védante, ako aj v niektorých druhoch jogy, islam má svoju ezoteriku v sufitskej mystike, judaizmus v kabale. Pozrime sa pozornejšie na pramene ezoterického myslenia v našich vlastných dejinách myslenia. Aby sme nezachádzali príliš ďaleko, zostaňme v prvých storočiach nášho letopočtu. Rímsky občan unavený z oficiálneho náboženstva sa začína obracať k náboženským mystériám, prekvitajú kulty (Mitrov, Isisin, kult Osirisa, eleusinské mystériá a pod.). Tento trend vrcholí v II. storočí. Vodcovia Ríma v mene Pax Romanum rozširujú panteón o božstvá národov, ktoré si podmanili. Pod tlakom politickej moci tak narastá náboženský synkretizmus. Rozdiely medzi Isis, Astarté, Demeterou, Kybelou, Anaitis či Maiaou sa zotierajú. V tomto podhubí sa formuje helénska gnóza. Jej patrónom je Hermes. Hermes ie bohom umelcov, ale i zlodejov. Spája nezlučiteľné, zmieruje protirečivé, stáva sa symbolom voľného spájania vecí, ktoré spolu nesúvisia. Najstaršie

učenie helénskej gnózy nesie meno po svojom patrónovi - hermetizmus. V mystérijných náboženstvách, v hermetizme a gnosticizme, má teda západná ezoterická tradícia svoje archaické pramene. Dlhé stáročia potom gnóza živorila v podzemí a na okrajoch kresťanského sveta. Znova sa dostala k slovu počas križiackych výprav a v renesancii. Hermetizmus ožil v stredovekej alchýmii, v tajných rozenkruciánskych rádoch, v kresťanskej kabale Johanessa Reuchlina a v renesančnom novoplatonizme Pica della Mirandola. Znova sa dostáva k slovu v tajných a polotajných spoločnostiach vznikajúcich v II. polovici 19. storočia. Hnutia spiritualizmu, špiritizmu, teozofie, antropozofie majú v zásade ezoterický charakter. V dvadsiatom storočí sa ezoterický prístup prejavil v myšlienkach známych osobností z rôznych spoločenských oblastí. Z nich asi najväčší vplyv na súčasné myslenie má C. G. Jung. Jeho psychológia bola inšpirovaná štúdiom gnózy a alchýmie. Jungov koncept archetypov dáva moderné zdôvodnenie pre ezoterický prístup ku skutočnosti.

Verejné či skryté?

Čo pod slovom *ezoterický* rozumie priemerný zákazník na trhu ideí? Na zozname synoným by sa pravdepodobne ocitli pojmy New Age, kabala, astrológia, šamanizmus, tantrizmus, tarok, veštenie, mágia, UFO, možno aj špiritizmus, chaneling, knihy písané automaticky alebo cez médiá v tranze, všetky druhy tajomstiev (od tajomstiev egyptských pyramíd až po skrytú múdrosť Tibetu)... Čo s tým? Čo má New Age spoločné s veštením, čo veštenie s mágiou, čo mágia s UFO a čo UFO s Egyptom, alebo Egypt s Tibetom?... Čomu v tej pestrofarebnej kolekcii exotických fenoménov patrí spoločný prívlastok *ezoterické*?

Ezoterik Voyen Koreis v eseji Ezoterická myšlienka charakterizuje ezoteriku takto: Myšlienka ezoteriky, ktorá uznáva existenciu skrytého poznania, je pravdepodobne stará ako ľudstvo samo. Schematicky sa dá vyjadriť dvoma sústrednými kruhmi. Ten vonkajší predstavuje celé ľudstvo, ku ktorému patríme my všetci. Avšak v jeho vnútri sa nachádza omnoho menší kruh, o ktorého existencii majú niektorí ľudia nejasné tušenie. To je ezoterický kruh, do ktorého patria len tí, ktorí sa duchovne najviac rozvinuli. Ezoterika je teda už podľa definície záležitosťou elity. Ezoterik v kontraste k obyčajnému človeku je zasvätencom tajomstva. Poznanie zasvätenca stojí v protiklade k takzvanému exoterickému náboženstvu. Exoterické náboženstvá (v podaní ezoterika) sú vonkajškové, povrchné a ľudové majú svoju vierouku, dogmatiku, svoje obrady, hierarchiu, sú určené pre duchovne nerozvinuté masy. Z elitnosti vyplýva ďalšia podstatná črta ezoteriky - skrytosť. Ezoterické učenie v klasickom zmysle je vždv skrvtým učením. Pod povrchom exoterických náboženstiev, či už archaických (babylonské, egyptské, grécke, keltské ap.), alebo súčasných (kresťanstvo, hinduizmus, judaizmus, budhizmus, islam ap.) je skryté posolstvo. Posolstvo je zahalené závojom protirečení, zašifrované v inotaji, ktorému nezasvätený nemôže rozumieť.

Skrytosť a utajenosť ezoterického poznania mala svoj priamy výraz v utajenosti klasických ezoterických spoločností. Príkladom tejto utajenosti môže byť stredoveká, dodnes existujúca ezoterická spoločnosť rozenkruciánov. V sprievodcovi neofyta na prípravu a iniciáciu do Starobylého Mystického Rádu Ruže a Kríža – A. M. O. R. C. sa

.... 22

dočítate: Radi by sme znovu ubozornili na to, že je skutočne veľmi nutné zachovávať mlčanlivosť vo všetkom, čo sa týka Rádu a štúdia A. M. O. R. C. Nikomu nerozprávajte o svojich zážitkoch počas iniciácie. výnimku tvoria iba vaše správy Rádu. (...) Nikdy neukazujte svojim známym monografie alebo texty vašich rituálov, ani svoju korešpondenciu s nami. Zachovajte skutočný význam Sanktuária pre seba a spytujúcim sa prezraďte len to. že súkromne študujete a pokúšate sa zariadiť si pomocou získaných poznatkov život.

Ilustrácia z knihy Tajomné symboly rozenkruciánov

Takéto utajovanie je však vo svete ezoteriky na konci dvadsiateho storočia už iba bizarným anachronizmom. Súčasná ezoterika je verejná. Tu sa dostávame k hlbokému paradoxu. Tajné učenie sa stáva verejným. Verejným a všeobecným v tom najhrubšom zmysle - stáva sa tovarom. Nezasvätenému človeku sa tajná náuka ponúka v knihách, na seminároch v terapeutických skupinách neosobne bez utajenia a bez iniciácie do rádu, úplne prozaicky neviditeľnou rukou trhu. Dnes je azda viac utajené klasické učenie cirkvi ako tajné náuky ezoteriky. Módna ezoterika sa tak stáva exoterickou ezoterikou - ľudovým náboženstvom tajomstva. Zákazník na trhu nakúpi, čo potrebuje a doma si uvarí ezoterický elixír podľa vlastného receptu a iniciuje sám seba podľa vlastnej chuti. Je toto ešte ezoterika? Čo zostane na ezoterike ezoterické, keď stratí svoi elitný zasvätenecký a utajený charakter?

Ezoterika ako spôsob interpretácie

Zdá sa mi, že najpresnejšie na našu otázku odpovedá profesor semiotiky Umberto Eco. Eco je verejnosti známy ako spisovateľ, autor sfilmovanej literárnej predlohy *Meno ruže*. O niečo menej známy je jeho román Focualdovo kyvadlo. Práve ten je však pre našu tému zaujímavý. Focualdovo kvvadlo je totiž rafinovaná satira na ezoterický spôsob myslenia. Hrdinovia románu sa postupne zamotávajú do sveta inotajov, narážok a analógií, napokon ani sám čitateľ nevie. čo je skutočnosť a čo fikcia. To, čo sa vo Focualdovom kyvadle rozohráva ako príbeh, skúma Eco v zbierke esejí O interpretácii a nadinterbretácii. Poukazuje na dvojakú tradíciu interpretácie v dejinách západnej civilizácie - klasickú a hermetickú. Pod interpretáciou Eco nemá na mysli iba interpretáciu textov, ale aj interpretáciu sveta vôbec. Klasickú interpretáciu Eco vidí v tradícii racionálneho myslenia. Tá sa tiahne od Platóna cez Aristotela celými dejinami západného myslenia. Svojím spôsobom ju rozvíja aj cirkevná ortodoxia.

Podľa Eca v klasickom prístupe poznať znamená určiť príčinu. Aby sme mohli potvrdiť jednosmernú povahu príčinného reťazca, píše Eco, musíme predpokladať niekoľko princípov: princíp identity (A = A), princíp vylúčenia sporu (nie je možné, aby niečo v tom istom čase bolo a zároveň nebolo A), a princíp vylúčenia tretieho (A je alebo pravdivé alebo nepravdivé – tretej možnosti niet).

V hermetickej tradícii interpretácie sú porušené všetky tri klasické princípy. Hermetizmus nahrádza logiku analógiou. Súvislosti sveta sú mu dané na základe podobností. Rastlina nie je vymedzená svojimi morfologickými a funkčnými charakteristikami, píše ďalej Eco, ale svojou podobnosťou, aj keď iba čiastočnou, s iným prvkom v kozme. Ak to aspoň trocha pripomína telo, tak to má význam, lebo to odkazuje na telo. Táto časť tela má zase význam, lebo odkazuje na hviezdu; hviezda preto, lebo odkazuje na hudobnú stupnicu; a tá zas preto, lebo odkazuje na hierarchiu anielov: a tak d'alei.

Tu sme nazreli do samotného srdca ezoteriky. Ezoterika je v prvom rade stratégia interpretácie sveta na princípe podobnosti všetkého so všetkým. A tu je aj hľadaná súvislosť. Na princípe podobnosti pracuje rovnako astrológia i mágia, kabala, tarok, tantrizmus, šamanizmus, na tomto princípe sa hnutie New Age pokúša vytvoriť vytúženú novú paradigmu.

Ezoterický svet je svetom nekonečného zrkadlenia významov, pralesom symbolov. postmoderná báseň plná inotajov. mnohoplánových významov. V ezoterickom vesmíre neplatí ani príčinnosť ani časová následnosť ani princíp identity. Ježiš Kristus môže byť Budhom, Budha Krišnovým vedomím, Krišnovo vedomie energetickým poľom, energetické pole genetickou informáciou, genetická informácia kolektívnym nevedomím, kolektívne nevedomie Sofiou, Sofia Logosom, Logos pránou, prána morfogenetickými poliami, morfogenetické polia bohom, boh individuovaným vedomím atď. Nič nie je vylúčené z nekonečného obcovania významov s tajomstvom.

Synkretizmus a eklektizmus

Z hermetického postupu interpretácie priamo vyplýva najviditeľnejšia vlastnosť ezoteriky - synkretizmus. V ezoterickom vesmíre neexistuje kontinuita významu. Klasické náboženské poznanie bolo a je transgeneračné. Múdrosť a zjavenie je tradované z generácie na generáciu. Kontinuita významu je mierkou spoľahlivosti učenia. V hermetickom prístupe sa svet skladá z fragmentov, úlomkov vytrhnutých z pôvodnej kontinuity významu. Kresťanské prvky môžu byť ľubovoľne vyňaté zo svojho kontextu, podobne aj budhistické, šamanské, ako aj prvky fyziky elementárnych častíc či prvky psychológie a všetko to môže byť poskladané do úplne novej významovej štruktúry. Aby som ilustroval túto schopnosť ezoteriky spájať všetko so všetkým, použijem príklad interpretácie modlitby Otčenáš v podaní Míly Tomášovej: Príď kráľovstvo tvoje, aby Božské vedomie rozpustilo omyl oddelenosti individuálneho vedomia od Teba. V úplnom odovzdaní sebe v najhlbšej pokore, celou svojou bytosťou, súhlasím s Tvojou svätou vôl'ou, aby bolo nerozlíšené Vedomie od Teba a Tvojej tvorby, ako v nebi, tak i na zemi. Míla tu oblieka hinduistické učenie Védanty do rúcha kresťanskei modlitby. Hovorí o omyle, o zámene individuálneho, oddeleného (nepravého) ja s pravým Vedomím. Prosí o stav konečného osvietenia. v ktorom pravé Vedomie spozná, že je totožné s božským vedomím. Ľudské vedomie je tu identické s Božím, preto z neho pochádzajú všetky veci na nebi i na zemi. Človek a Boh sú v Mílinom Otčenáši totožní. Míla nad Otčenášom rozjíma hermetickým spôsobom. Nezaujíma ju, čo mal slovami tejto modlitby na mysli Ježiš. Nezaujíma ju hebrejský koncept Boha Otca. Nezaujíma ju nič zo židovského kontextu Ježišovho učenia. Míla Tomášová (ako pravý zasvätenec) vo svojej knižke tento prístup k duchovnosti nazýva hlbším poznaním.

Hermetizmus druhého storočia, píše Umberto Eco. hľadá pravdu, ktorú nebozná, a všetko, čo má, sú knihy. Predstavuje si, alebo dúfa, že každá kniha bude obsahovať zrnko pravdy, a tieto zrnká sa

budú navzájom potvrdzovať. V tejto synkretickej dimenzij je jeden z principov gréckych racionalistických modelov vylúčenie tretieho - vystavený kríze. Mnohé veci môžu byť pravdivé v tom istom čase, hoci si protirečia. Ale ak knihy hovoria pravdu aj v prípade, že si protirečia, potom každé ich slovo musí byť alúziou, alegóriou. Hovoria niečo iné, než sa zdá, že hovoria. Každá obsahuje správu, ktorú ani jedna z nich nebude schopná odhaliť sama. (...) Tajné poznanie je hlboké poznanie (pretože iba to, čo leží pod povrchom, môže zostať dlho nepoznané). A tak je pravda stotožňovaná s tým, čo nie je povedané, alebo čo je povedané zahalene a čo treba pochobiť za alebo pod povrchom textu.

Tajomstvo v tajomstve

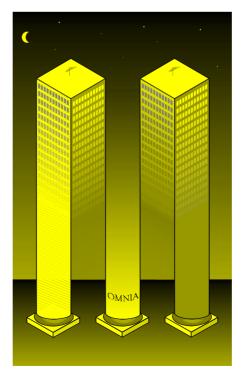
Tomu, kto môj text čítal až po tieto riadky musí byť jasné, že veľkou mániou ezoterického interpreta je tajomstvo. Nie tajomstvo, ktoré sa poznaním odkrýva, ale tajomstvo, ktoré sa poznaním prehlbuje. Posledným tajomstvom hermetického zasvätenia je, že všetko je tajné. Hermetické tajomstvo teda musí byť prázdne. Každý, kto sa tvári, že odhalil akýkoľvek druh tajomstva, sám nie je zasvätený; zastavil sa na povrchnej rovine poznania vesmírnej záhady, dodáva Eco. Táto posadnutosť tajomstvom v ezoterickom prístupe k svetu čiastočne vysvetľuje skutočnosť, že ezoterická myseľ sa poväčšine upína k archaickým a exotickým symbolom a rada čerpá inšpiráciu z cudzích kultúr a náboženstiev. C. G. Jung sa v tejto súvislosti domnieva, že ak sa obraz božstva stane príliš známy, človek sa potrebuje obrátiť k obrazom iných civilizácií, pretože iba exotické symboly sú schopné podržať si nevyhnutnú dávku tajomnosti a auru posvätnosti.

Sú mystické skúsenosti jednotné?

Ospravedlnením prázdnoty v strede tajomstva je mystika. Do ezoterického tajomstva možno nahliadnuť iba v stavoch mystického ponorenia. Preto obdobou protikladu medzi exoterickým a ezoterickým je protiklad mýtického a mystického. Známy ezoterický autor Ken Wilber sa domnieva, že pôvodne Kristovo mystické náboženstvo klérus prekrútil na náboženský kult osobnosti. Píše:

Ak žiješ náboženstvo iba na mýtickej rovine – napríklad fundamentalistický protestantizmus či exoterický katolicizmus – potom je pre teba živý mystik skutočným problémom. Mystik totiž hlása, že každý sa môže stať jedno s Bohom. To by však znamenalo obísť prostredníka, kňaza a jeho misku na oferu. Exoterickí kresťania preto urobili šikovnú vec – dovolili síce Kristovi byť jedno s Bohom, ale okrem neho nikomu inému! Kristus bol vykopnutý hore a od tých čias každý, kto vyhlásil, že je jedno s Bohom, je považovaný za heretika.

Za Wilberovým smelým vyhlásením sa skrýva jeden z najrozšírenejších omylov dotýkajúcich sa našej témy. Tým omylom je presvedčenie, že mystické skúsenosti bez ohľadu na náboženské presvedčenie mystika sú jednotné. Náboženské systémy si protirečia, no mystici nie. K logickým dôsledkom tento názor doviedol Aldous Huxley. V knihe The Doors of perception (Brány vnímania) Huxley tvrdí, že medzi mystickými skúsenosťami najväčších mystikov a skúsenosťami človeka pod vplyvom meskalinu alebo LSD neexistuje nijaký podstatný rozdiel. Na jeho knihu zareagoval oxfordský profesor R. C. Zaehner v knihe Mysticism sacred and profane. Zaehner študoval rôzne klasické aj súčasné mystické tradície a dospel k záveru, že mystické skúsenosti sú práve také protirečivé, ako sú protirečivé teologické systémy, ktoré z nich vznikli. Najhlbší rozpor leží medzi monistickou a teistickou mystikou. Kým v prvom prípade je mystik sám v sebe (vo svojom kozmickom vedomí)

Bohom, v druhom prípade mystik prežíva k Bohu, ktorý je mimo neho, vzťah - vzťah ľudského Ja a Božieho Tv.

Profesor Zaehner popisuje príklady ľudí, ktorí zažili oba tvpv skúsenosti, pritom skúsenosť teistickej mystiky považovali za skutočné zažitie Boha a skúsenosť monistickej mystiky iba za ilúziu. Cituje Martina Bubera, autora známej knihy Ia a Ty, ktorý o svojej skúsenosti s monistickou mystikou píše: Z vlastnei skúsenosti viem veľmi dobre, že existuje stav, v ktorom sa zdá, že obmedzenia osobného charakteru života sa rozostupujú a my prežívame nerozdelenú jednotu. Je ťažké rozoznať, čo z toho si duša samovoľne predstavuje. Aj moja duša si raz predstavila, že som v tom stave dosiahol zjednotenie s prvotným bytím... s božstvom... Nech je akokoľvek, pri úprimnom zhodnotení a triezvej úvahe tá jednota nie je nič iné ako jednota mojej vlastnej duše, ktorej dno som dosiahol.

Ezoterika a chaneling

V prípade ezoteriky je potrebné klasický význam slova mystika rozšíriť o kategóriu mediálnej psychózy. Mnohé z toho, čo sa v rôznych ezoterických kontextoch deje totiž súvisí s tranzom, médiami a automatickým písaním. Autorom pojmu mediálna psychóza je nemecký psychiater Hans Bender, ktorý ju delí na automatizmus, ľahký tranz a úplný tranz. Pri automatizme cudzia duchovná entita obchádza myseľ média a komunikuje priamo ovládaním jeho tela (automatické písanie). Médium je pri plnom vedomí, vedomie sa však na procese písania nezúčastňuje. V prípade ľahkého tranzu je médium napolo pri vedomí, čiastočne si pamätá skúsenosť tranzu. V prípade úplného tranzu sa médium nachádza v stave podobnom bezsennému spánku. Z celej skúsenosti si nič nepamätá. Prevažná väčšina médií patrí medzi prípady úplného tranzu. Ako príklad toho stavu vedomia uvediem v Amerike veľmi populárne médium Jacha Pursela. Do role média sa dostal pri jednej z meditácií (východného typu), ktorú usporiadala jeho žena. Po tom, ako zaspal, začal hovoriť zmeneným hlasom. Manželka mu kládla otázky. Dospela k presvedčeniu, že cez Jacha hovorí akási iná bytosť. Opakovalo sa to ešte niekoľkokrát. Jach si však na nič nepamätal. Po jednej seanse mu pustili magnetofónový záznam. Vo chvíli, keď som počul ten hlas, vyznal neskôr Jach, musel som to vypnúť. Asi hodinu som sa

24

prechádzal. Bol som zdesený. Nerozumel som... Hodnú chvíľu som plakal. Potom sa to akosi všetko dalo do poriadku.

Hans Bender zistil, že v mnohých prípadoch kontakt s duchovnou entitou viedol k pokusom o vraždu alebo samovraždu. Zistil aj to, že používanie automatizmu vedie k rozbitiu osobnosti, ktoré je podobné, no v mnohých detailoch i odlišné od schizofrénie.

Ak by sme sa teda pokúsili nahliadnuť za synkretické húštiny symbolov v ezoterickom pralese, našli by sme skúsenosť monistickej mystiky a mediálnej psychózy. Zasvätený je ten, kto prijíma informácie cez zmenené stavy vedomia alebo cez ľudí v tranze. Zatiaľ čo v ezoterickom pralese niet miesta pre teistickú mystiku, svet monistickej mystiky a svet mediálnej psychózy sú tu prepojené ako siamske dvojčatá. Podstatná časť učenia takto orientovaných skupín prijíma informácie pochádzajúce z astrálnych posolstiev sprostredkovaných médiami rôzneho typu. Módna hollywoodska ezoterička Shirley MacLainová, ktorá Jahveho výrok Som, ktorý som považuje za výrok o svojom pravom vedomí, je napriek tomu oddanou nasledovníčkou duchovnej entity údajného asýrskeho bojovníka Ramatu, ktorý sa svojim stúpencom prihovára cez médium pani Knightovú. Česká jogínka Inka Jírová tvrdí, že meditácia sa často podobá tranzu, človek sa môže stať médiom bez toho. aby to tušil. Techniky monistickej mystiky v praxi môžu často znamenať iniciáciu do sveta mediálnej psychózy.

Ezoterika a kresťanstvo

Ako sa k ezoterike stavia kresťanstvo? Kresťanstvo si svoj postoj k ezoterike formuje od svojho vzniku. Napätie, prelínanie, vzájomná inšpirácia i odmietanie sa tiahnu históriou až podnes. Základné východiská však formulovali už cirkevní otcovia v II. storočí. Gnostici II. storočia podobne ako ich potomkovia na konci XX. storočia tvrdili, že existuje tajné ezoterické učenie apoštolov, určené iba zasvätencom, o ktorom všeobecná cirkev nevie. Lyonský biskup Irenej, ktorý sa stal kronikárom aj odporcom rôznych gnostických učení, upozorňuje na rozporuplnosť takýchto tvrdení. Píše: Všetci, ktorí chcú vidieť pravdu, môžu v každej cirkvi jasne pozorovať apoštolskú tradíciu, ktorá je zjavná v celom svete. Môžeme vypočítať tých, ktorých apoštolovia v cirkvách ustanovili za biskupov aj ich nástupcov až do dnešných čias. Nič také nikdy neučili a nič z toho. o čom títo heretici blúznia ani nepoznali. Ak by totiž apoštolovia poznali nejaké skryté tajomstvá a súkromne v skrytosti o nich učili "dokonalých" boli by ich iste v prvom rade odovzdali tým, ktorým zverili cirkvi. Veď chceli, aby ich nástupcovia boli dokonalí a bezúhonní vo všetkom. Je prekvapujúce, ako aj dnes Irenejove slová aktuálne popisujú vzťah kresťanstva k neognóze. Medzi hlavnými prúdmi kresťanstva existuje konsenzus práve v tých veciach, o ktorých sa prvých päť storočí viedol spor medzi kresťanskými spoločenstvami a gnostickou obcou. Vďaka kontrastnému pozadiu módnej ezoteriky dnes vystupuje do popredia zarážajúca jednota v učení kresťanských cirkví.

Otvorené a uzavreté tajomstvo

Ezoterická kritika exoterického (vonkajškového, povrchného, formálneho) náboženstva je namieste a kresťanské cirkvi by jej mali venovať pozornosť. Autentické kresťanstvo však nie je ani exoterické ani ezoterické. V skutočnom kresťanstve sa vonkajšie spája s vnútorným bez toho, aby vnútorné menilo zmysel vonkajšieho. Kresťanské učenie sa v plodnej symbióze spája s kresťanskou mystikou. Učenie o vtelení, o Trojici, o tajomnom vykúpení vzkrieseným Ježišom Kristom nie je prekážkou mystického nazerania, ale naopak, je oknom, ktorým sa kresťanský mystik díva do srdca Božieho zjavenia. Aj evanjelium hovorí o tajomstve viery. Avšak je zásadný rozdiel medzi kultom tajomstva v ezoterike a tajomstvom viery v kresťanstve. Tajomstvo v ezoterike je nevyčerpateľné, pretože svet je podľa ezoteriky iracionálny. Pravda sa nachádza za hranicami rozumu. Tajomstvo preto zostáva uzavreté do seba, nemôže byť odhalené. Pravda je tajomstvom, píše Eco, a akékoľvek spochybnenie symbolov a enigiem nikdy konečnú pravdu neodhalí. iba jednoducho prenesie tajomstvo niekde inde. Ak je toto ľudským údelom, potom to znamená, že svet je výsledkom omylu. Kultúrnym vyjadrením tohto psychologického stavu je gnóza. Na druhej strane je pre kresťana tajomstvo otvorené odhaleniu. Je vyčerpávané zjavením a poznaním. Neznámo v Bohu síce nekonečne presahuje človeka, ale i to sa vyčerpáva

v miere, do akei sa Boh človeku dáva poznať. Teraz vidíme len akoby v zrkadle. píše apoštol Pavol, v záhade, ale potom tvárou v tvár. Teraz poznávam sčasti, ale botom budem boznávať tak, ako som bol spoznaný (Bohom). (1 Kor 13, 12) Pre kresťanskú myseľ pravda neleží za hranicami rozumu, svet nie je iracionálny, stvorenie nie je výsledkom ilúzie, krízv alebo omvlu. Svet je výsledkom tvorivej vôle absolútneho Božieho rozumu. Viera a veda si neprotirečia, iba sa dopĺňajú. Tajomstvo v kresťanskom zmysle je iba napätím medzi malým, obmedzeným rozumom človeka a absolútnym rozumom Boha. Kresťanská teológia ani kresťanská mystika nerušia nič z klasickei interpretácie sveta, nerušia princíp identity ani princíp vylúčenia sporu ani princíp vylúčenia tretieho.

Ezoterika vedie k egocentrizmu

Žijeme v dobe, keď je západná civilizácia ohrozovaná atomizáciou a rozpadom vzťahov. Rastúci egoizmus a individualizmus sa najzreteľnejšie prejavuje v kríze rodiny, ktorej rozpad je príčinou takmer všetkých spoločenských problémov. Súčasný človek zvláda najzložitejšie úlohy, no to najdôležitejšie – vzťahy – zvláda čoraz ťažšie. Duchovnú pomoc takému človeku môže priniesť iba spiritualita, ktorá potvrdzuje inakosť a pomáha vytvárať vzťah lásky medzi Ja a Ty. Potrebujeme taký módus konania, v ktorom je slobodný individuálny človek motivovaný vstupovať do dlhodobých záväzných vzťahov vernej lásky.

Ezoterika tu neprináša nijaké východisko. Hľadanie Boha v svojom vnútornom svete vedie do prehlbovania egocentrizmu a izolácie od ostatných. Ezoterika je cesta, ktorá ťa, ak po nej kráčaš dostatočne dlho, dovedie k solipcizmu. (Pojem solipcizmus označuje presvedčenie, že celý svet je iba projekciou môjho vedomia). Myseľ uzavretá v solipcistickom vedomí nemá nádej vytvoriť ani udržať skutočný vzťah. Ako kresťania sme dlžní dnešnému osamelému človeku predstaviť zrozumiteľne a živo svoju alternatívu. Alternatívu, ktorá vie, že univerzum stojí a padá na vzťahoch lásky. Vie, že inakosť a individualita nie sú ilúziou, že aj Ty aj Ja sme naozaj skutoční. Vie. že cesta k takému vzťahu obsahuje kríž. A pozná aj tajomnú pomoc milosti, ktorá nám pomáha ten kríž uniesť.

DANIEL PASTIRČÁK

.... 25

Mám vážne zdravotné ťažkosti. Už roky chodím po lekároch, ale je to len akási údržba. Po nedávnej návšteve liečiteľa-bioterapeuta sa mi uľavilo. Môj liečiteľ sa tiež hlási ku kresťanstvu. Chodí do kostola a čítal mi z Biblie príbeh o žene, ktorá celý majetok minula na lekárov a nič jej to nepomohlo, bola uzdravená takouto silou, keď sa dotkla Krista. Liečiteľ mi hovoril, že silu bioenergie, ktorú Kristus používal, dnešná veda objavuje pre všetkých! Niektorí ľudia ma však odsudzujú. Tvrdia, že takéto liečenie je nekresťanské. Sú "kresťanskejší" ako Kristus?

Zn. Nádej

Odsudzovanie človeka rozhodne nie je kresťanské. To však neznamená, že kresťan má v mene tolerancie poprieť svoj názor, svoju identitu a prijať každú mienku, ktorá sa mu ponúka. Práve dejiny vedy plné opustených teórií nabádajú neupisovať srdcia ani dnešným teóriám veď nevieme, koľké z nich budú už zaitra rozpoznané tou istou vedou ako omyly a ilúzie, módne výstrelky. Od 19. po prvú polovicu 20. storočia prevládal v liečení materialistický prístup. Jeho úspechy i neúspechy privádzali lekárov k poznaniu dôležitosti informácie nielen pre psychické zdravie, ale aj pre telo. Sformovala sa psychosomatická medicína s poznatkami o tom, ako psychické procesy ovplyvňujú telesné zdravie. Popularizátori tieto poznatky rozširujú - žiaľ, často nebezpečne zjednodušené. To sa týka aj tých liečiteľov, ktorí tým zjednodušeniam veria a veriac svojim omylom zavádzajú aj svojich chorých klientov. A sú medzi nimi i šarlatáni... Keď tieto metódy nevedú k liečebnému úspechu, fungujú aspoň na presviedčanie zákazníkov. Liečitelia sa niekedy obracajú aj k magickým praktikám, len ich oblečú do moderne znejúcej terminológie. Hovoria súčasne o "duchovne" a o energii, vibráciách a frekvenciách (vibrácia znamená kmitanie, ale čo je to "duchovno", čo to vlastne kmitá, sa nedozviete), požičiavajú si rôzne termíny z fyziky, ale niečoho konkrétneho a fyzikálne dokázateľného sa nedočkáte.

Veľké ťažkosti plodia veľkú túžbu po úľave. Naviazanie takej veľkej túžby na akúkoľvek osobu alebo liečebnú metódu v nádeji, že pomôže, naozaj prinesie úľavu. Zážitok takej úľavy však nedokazuje liečebné schopnosti liečiteľa ani použitej metódy. Je len vysvedčením (zväčša dočasným) o veľkosti ľudskej viery liečeného. Existencia bioenergie po vyše dvestoročnom skúmaní zatiaľ nie je vedecky dokázaná. A keby aj existovala – je nezodpovedné experimentovať na nepoučených pacientoch, získavať ich súhlas pod tlakom bolestí a vydávať úľavu z nádeje za úspech liečenia. Prípadné liečebné využitie patrí vede, ktorá má vypracované metódy na overovanie účinku a rozlišovanie omylov. Stretol som jedného seriózneho liečiteľa-bioterapeuta, ale už zomrel na rakovinu. Neviem v akom vzťahu bola jeho choroba a jeho liečiteľstvo, či sám nedoplatil na liečenie iných.

Kým si kúpite napr. hnojivo do záhradky, musí ho preskúšať štátna skúšobňa, či je účinné a nemá nežiaduce vedľajšie účinky kým povolí jeho predaj. Štát skrze štátnu skúšobňu chráni nezorientovaného spotrebiteľa. Ak sa liečiteľ vyhýba overovaniu svojich metód, je podozrivý z manipulácie. Pacient, ktorý sa mu prepožičia, hazarduje. Človek je predsa dôležitejší ako hnojivo! Poznám viac prípadov, keď sa chorý človek po zásahu liečiteľa-bioterapeuta nejaký čas cítil lepšie, ale neskôr sa u neho alebo v jeho rodine prejavili vedľajšie účinky "liečby": depresie, strata duchovnej orientácie, zmätenosť, bolesti hlavy, chrbtice, citová precitlivenosť, hlboký pocit márnosti života a iné.

Odborné hodnotenie účinnosti a neškodnosti liečebnej metódy patrí vede a zákonom ustanoveným inštitúciám, pri zavinenom poškodení zdravia aj orgánom činným v trestnom konaní. Používať neštandardné metódy zákon lekárom neumožňuje. Svetová zdravotnícka organizácia odporúča: Účinnosť metódy pri celkom rovnakej diagnóze musí byť preukázaná a súčasne nesmú byť štandardným postupom zistené žiadne závažné alebo časté vedľajšie nežiaduce účinky. Ináč nesmie byť metóda používaná. Liečenie vo vlastnom zmysle slova nie je ani kresťanské, ani nekresťanské, tak ako neexistuje kresťanská medicína, fyzika či chémia. Kresťanský alebo nekresťanský môže byť prístup liečiteľa k chorému – buď láska alebo manipulácia a zavádzanie...

Morálne hodnotenie prístupu liečiteľa k pacientovi patrí aj do kompetencie cirkvi, k zavádzajúcemu používaniu označenia kresťanské kresťania nemôžu mlčať. Kristus hovorí, že strom poznáme po ovocí a máme sa chrániť falošných prorokov – tých, čo vystupujú v Ježišovom mene, ale ponúkajú spásu skrze svoje vlastné metódy a moc (porov. Mt 7, 15-23; Mt 24, 4 - 5; Lk 6,26; 1 Jn 4,1-3). Dochádzka do kostola a z kontextu vytrhnuté biblické citáty nie sú kritériom hodnovernosti liečiteľa ani správnosti jeho metód. Liečiť a dať sa liečiť je dobré, ale medicína ani žiadne liečiteľstvo ani príroda nie sú všemohúce. Tomáš Akvinský hovorí, že božia milosť ľudskú prirodzenosť neruší, ale na nej stavia. Teda hľadať nadprirodzené sily v prírode je ilúzia – sú nad prírodou. Vkladať do liečenia či liečiteľa – hoci mlčky – očakávanie, že nás spasí od všetkých ťažkostí života je modloslužba – prvá prekážka čistoty srdca (porov. Oz 11, 3).

Lekár lieči, Boh uzdravuje. Vlastný kresťanský prístup ku chorým je praktická pomoc a modlitba príhovoru (porov. Jak 5, 14-16), kvôli ktorej však chorý liečenie nezanedbáva. Kresťan je ten, kto svoje myšlienky a postoje, svoju identitu formuje podľa Krista: ... obýtal sa (Ježiš) svojich učeníkov: Za koho považujú ľudia Syna človeka? Odpovedali: Jedni za Jána Krstiteľa, druhí za Eliáša, iní za Jeremiáša, alebo za jedného z prorokov. Bioterapeut ho pokladal za nositeľa bioenergie či duchovného majstra-liečiteľa. A vy ma za koho považujete? Šimon Peter odpovedal: Ty si Kristus (Mesiáš), Syn Boha živého. Ježiš mu odvetil: Blahoslavený si, Šimon, syn Jonášov, lebo ti to nezjavilo telo a krv, ale môj Otec, ktorý je v nebesiach. (Mt 16, 13-17) Kristus koná ako Pán prírody a Boh - koná ako chce a niekedy uzdravuje, inokedy nie (porov. Lk 4, 27) a niektorým učeníkom dáva moc uzdravovať (porov. Mt 10, 1). Aj skrze apoštola Pavla uzdravoval Boh (porov. Sk 19, 11-12), nie bioenergia. Boh nie je energia prístupná prírodovedeckému skúmaniu a nedá sa ovládať žiadnymi technikami a metódami; a hoci je možné, že v jednotlivých prípadoch si Boh prírodou poslúži, nikdy nie je (na rozdiel od človeka) na jej fungovanie odkázaný, ale príroda ho poslúcha (porov. Mt 8, 26). Liečiteľ nerobí to isté, ako Kristus, lebo nie je boh; sám Kristus pred falošnými divotvorcami varoval. Poznať, kto je Kristus, presahuje možnosti ľudskej prirodzenosti - nezjaví to "telo a krv", teda ani prírodné sily a vedy, ale Boh to zjaví tým, čo majú čisté srdce (porov. Mt 5, 8).

Akademik MUDr. Charvát konštatuje, že človek nevyhnutne potrebuje myšlienkový systém, pomocou ktorého hodnotí udalosti svojho života a zároveň, že veda na jeho vytvorenie nestačí, lebo je pochybovačná a stále skúma nové fakty a mení sa. Neprítomnosť takéhoto referenčného systému je však príčinou mentálneho a civilizačného stresu s následkami pre zdravie (J. Charvát: *Civilizační stres*, s. 371, v knihe: V. Schreiber a spol.: *Stres*, Avicenum Praha 1985). Tak sa veda o zdraví a jeho psychických súvislostiach okľukou vracia k najzákladnejšej zdravotnej potrebe – k potrebe informácie – trvalej pravdy, od ktorej vlastne aj zdravie závisí. Boh čisté srdce naplnené božím slovom chráni a človeka uzdravuje alebo v chorobe posilňuje – to je kresťanské. Kristus pokušiteľovi odvetil (Mt 4, 4): *Napísané je: Nielen z chleba žije človek, ale z každého slova, ktoré vychádza z Božích úst.*

Odpovedal GABRIEL MARTINICKÝ

F. R. HRABAL (ED.): Lexikon náboženských hnutí, sekt a duchovních společností; CAD Press, Bratislava 1998, 516 str.

Na náš knižný trh prichádza publikácia Lexikon náboženských hnutí, sekt a duchovních společností. Ide o aktuálne dielo z produkcie vydavateľstva CAD Press, ktorého zostavovateľom je F. R. Hrabal. Hoci sa na našich knižných pultoch začínajú objavovať tituly zaoberajúce sa sektami, kultami a novou religiozitou, je stále nedostatok literatúry, ktorá by systematicky pristupovala k tejto problematike, a to v celej jej historickej i obsahovej šírke.

Výnim<mark>očnosť tejto publik</mark>á-

cie spočíva práve v jej rozsahu. Na jeho príprave sa podieľalo 65 lektorov z Čiech a zo Slovenska, okrem iných aj také osobnosti, známe aj u nás, ako Komorovský, Novotný, Štampach, Remeš, Vojtíšek, Lužný a ďalší, ktorí posudzovali spolu vyše 3000 hesiel zastúpených v tomto lexikóne.

Záber publikácie je veľmi široký: od svetových náboženstiev ako kresťanstvo, judaizmus, islam, hinduizmus, budhizmus, taoizmus, cez mnohé sekty, až po rôzne tajné rády, psychotroniku, okultizmus, tantrizmus, šamanizmus, mágiu či rôzne prúdy vyskytujúce sa v hnutí New Age. Jednotlivé heslá sú abecedne zoradené. Je pravdepodobné, že rozsah jednotlivých hesiel bol určený na základe dôležitosti daných hnutí a spoločností. Ak má spoločnosť skratku, tak je najprv uvedená tá a vedľa nej je jej plný názov, ktorý sa potom dá nájsť v abecednom poradí. Niekedy je to veľmi zdĺhavé a hľadané heslo sa podarí nájsť až na druhý raz (napr. A.R.E. = Asociace pro výzkum a osvícení, pod týmto heslom však nájdeme len odkaz na ďalšie heslo a to Sdružení pro výzkum a osvícení a až tu získame žiadanú informáciu). Pri niektorých heslách, ak ide o veľmi frekventovaný pojem, sú udávané body, ktoré bližšie určujú, o čo ide. Napr. Cirkev božia má až šesť bodov, pričom posledný šiesty bod uvádza, že pod týmto názvom pôsobí po celom svete niekoľko desiatok cirkví, ktoré nie sú vzájomne prepojené.

Jednotlivé heslá lexikónu nie sú podrobnejšie rozdelené, ako to býva zvykom v publikáciách podobného zamerania, na vznik, učenie, organizačnú štruktúru, prípadne kritiku. Orientáciu pri hľadaní v lexikóne uľahčujú štyri špeciálne registre. Pomocou prvého sa dajú vyhľadávať údaje o cirkvách, sektách, organizáciách a spoločnostiach. Druhý je menný, tretí obsahuje pojmy a literárne diela a štvrtý zahŕňa etnické a miestne názvy. Lexikón je doplnený podrobným zoznamom použitej literatúry. Ide o najaktuálnejšie naše i zahraničné bibliografické pramene.

Publikácia je užitočným pomocníkom pre toho, kto sa za rôznych okolností stretol s týmito spoločenstvami, alebo sa o ich učenie a prax zaujíma. Myslím si, že editorov zámer priniesť čo najširšie, a nestranné informácie na minimálnom priestore sa podaril a lexikón môže pomôcť čitateľovi k lepšej základnej orientácii v dnešnej spleti neustále vznikajúcich a zanikajúcich siekt, kultov a nových duchovných prúdov. Dielo je určené odbornej i laickej verejnosti.

MIROSLAV LOJDA

Knižnica Rozmeru

Záujem o literatúru zameranú na pôsobenie siekt a nových náboženských hnutí a kultov stále rastie. Aj v tomto čísle Rozmeru vám preto môžeme odporučiť viacero zaujímavých titulov:

- Kol.: Encyklopedie náboženství. Dosiaľ najobsiahlejšia religionistická encyklopédia na našom knižnom trhu obsahujúca 2500 hesiel a 700 vyobrazení. Vydalo Karmelitánske nakladateľstvo v Kostelním Vydří;
- 2. M. Wid: *Křesťanství a esoterika*. Fundovaný úvod do problematiky jednotlivých prúdov hnutia New Age. Vydalo Karmelitánske nakladateľstvo v Kostelním Vydří;
- 3. H. KÜNG HEINRICH V. STIETENCRON: *Křesťanství a hinduizmus*. Štúdia porovnávajúca dve svetové náboženstvá kresťanstvo a hinduizmus. Vydalo nakladateľstvo Vyšehrad;
- RAYMOND FRANZ: Krize svědomí. Výpoveď človeka, ktorý odišiel z ústredia Svedkov Jehovových. Druhé vydanie. Vydalo nakladateľstvo Návrat domů;
- Malý slovník sekt. Z nemeckého originálu preložila Alžběta Sirovátková, české vydanie redigoval P. Aleš Opatrný. Vydalo Karmelitánske nakladateľstvo v Kostelním Vydří;
- 6. ZDENĚK VOJTÍŠEK: *Netradiční náboženství u nás*. Publikácia zoznamuje čitateľa s problematikou siekt a nových náboženských smerov a s ich pôsobením najmä v Českej republike. Vydalo nakladateľstvo Dingir;
- 7. D. R. Groothuis: New Age tváří v tvář. Publikácia sa z teologického a sociologického pohľadu zaoberá fenoménom dnešných čias hnutím New Age. Vydalo nakladateľstvo Návrat domů;
- 8. R. Enroth a kol.: *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. Publikácia predkladá prieskum desiatich skupín (EST, Cesta, mormóni, munisti, Eckankar, bahaizmus, Hare Krišna hnutie, Svedkovia Jehovovi, Bhagwanovo hnutie, Transcendentálna meditácia) a porovnáva ich učenie s kresťanstvom. Vydalo nakladateľstvo Návrat domů;
- R. Hummel: Reinkarnace, víra v převtělování a víra křesťanů.
 Interpretácia v rámci New Age. Chápanie reinkarnácie v hinduizme a v budhizme. Špiritizmus, antropozofia. Kresťanstvo a reinkarnácia. Vydalo Karmelitánske nakladateľstvo v Kostelním Vydří;
- 10. J. W. Sire: Za novými světy průvodce světovými názory. Prehľad svetových názorov: teizmus, deizmus, naturalizmus, nihilizmus, existencializmus, panteizmus, New Age a obhajoba vlastného, kresťanského názoru. Vydalo nakladateľstvo Návrat domů:
- 11. P. SKRABANEK A J. McCormick: Pošetilosti a omyly v medicíně. Takmer výlučne sekulárny, odborne kvalifikovaný pohľad na populárnu tému zahŕňajúci v 5. kapitole aj alternatívnu medicínu. Vydali Lidové noviny.

Záujemcovia o uvedené tituly si ich môžu zakúpiť alebo na dobierku objednať na adrese:

Kníhkupectvo Jonatán, Legionárska 2, 811 07 Bratislava, alebo telefonicky na čísle: 07/555 630 40.

.... 27

Rozmer jednoduchšie!

Aby sme vyšli v ústrety predplatiteľom, zjednodušili sme pre nich spôsob predplatného nášho časopisu. Odteraz už stačí iba zaslať objednávkový lístok vložený vo vnútri časopisu na adresu: Tranoscius, Tranovského 1, 031 80 Liptovský Mikuláš, zaplatiť priloženou poštovou poukážkou príslušnú sumu a Rozmer vám bude chodiť vhodne zabalený priamo do vášho bytu, prípadne na inú, vami udanú adresu. Dokonca si môžete Rozmer objednať aj telefonicky na číslach: 0849/522 206 alebo 0849/230 70 (p. Nemcová). Cena za predplatné je do konca roka 1999 vrátane poštovného a balného 136 Sk (za 4 čísla). Tí, ktorí nezaplatili za Rozmer č. 3/98, zaplatia o 34 Sk viac, t. j. 170 Sk.

10 + 1 = 10

Nebojte sa, tento matematický súčet platí iba v našej redakcii. Vysvetlenie je jednoduché: ten. kto získa okrem seba ďalších desiatich predplatiteľov uvedených na spoločnom zozname, dostane predplatné Rozmeru zadarmo. Táto akcia platí do konca roka 1999 a vzťahuje sa aj na školy a organizácie, ktoré namiesto desiatich predplatených výtlačkov Rozmeru dostanú jedenásť.

MPadáme kolpoltérov

Redakcia hľadá distribútorov Rozmeru aj z radov jednotlivcov z celého Slovenska. Ponúkame 20% rabat z ceny časopisu, t. j. 6 Sk za 1 predaný výtlačok. Minimálny odber je 30 ks výtlačkov. Také isté podmienky platia aj pre kníhkupectvá, ktoré by chceli náš časopis predávať. Záujemcovia sa môžu informovať osobne na adrese redakcie: Palisády 48, 811 06 Bratislava, alebo telefonicky či prostredníctvom faxu na čísle: 07/544 332 35.

Rozmer v predajmiach

Rozmer si môžete zakúpiť aj v predajniach Tranoscia, a to v Bratislave (Palisády 46), v Liptovskom Mikuláši (Tranovského 1), v Liptovskom Hrádku (ul. SNP 324) a v Dolnom Kubíne (Hviezdoslavovo nám.) Takisto Vám ho ponúknu aj v kníhkupectve Jonatán na Legionárskej ul. č. 2 v Bratislave.

Z Rozmeru 1/99 vyberáme:

Svedkovia Jehovovi

Prokop Remeš

Fenomén zvaný scientológia (3)

Zdeněk Vojtíšek

Transcendentálna medicína

Dana Perašínová

Alternatívna medicína (2)

Alojz Rakús

Tí, ktorí si do 15. februára 1999 predplatia časopis Rozmer a správne odpovedia na nasledovné otázky, budú zaradení do žrebovania o tieto ceny: 1. cena - videokazeta Svedkovia Jehovovi; 2. cena – publikácia od Z. Vojtíška: Netradičné náboženské hnutia u nás; 3. cena - publikácia od R. Enrotha a kol.: Sprievodca sektami a novými náboženstvami. Odpovede posielajte na adresu: Redakcia časopisu Rozmer, Palisády 48, 811 06 Bratislava.

Súťažné otázky:

- 1. Koľko Rolce Roysov vlastnil guru Šrí Bhagwan Rajneesh?
- 2. Komu je určený scientologický program Narconon?
- 3. Čo je to monofyzitizmus?
- 4. Kto je autorom pojmu mediálna psychóza?
- 5. Vymenujte aspoň troch autorov teórií o tzv. "stratených rokoch" Ježiša Krista.

Správne odpovede na súťažné otázky z minulého čísla:

1. - Raymond Franz; 2. - biskup Irenej, Hypolit Rímsky a zo začiatku aj Tertulián; 3. - L. R. Hubbard; 4. - akási "vesmírna pamäť prírody"; 5. - v roku 1954. Výhercami sa stali: Mgr. Martin Šefranko z Ružomberka, Mgr. Ondrej Chalachan z Humenného a Ladislav Uličný z Veľkého Biela.

Srdečne blahoželáme!

Imzercia n Rozmere

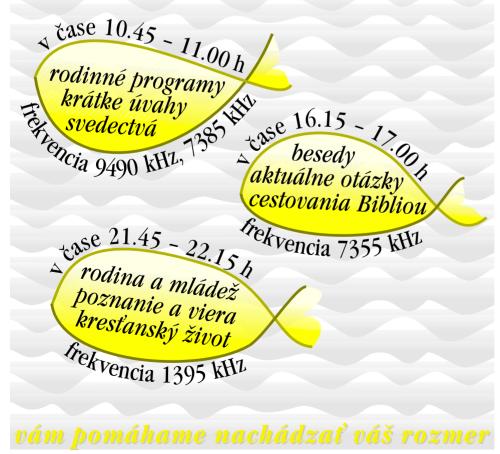
Na inzerciu je v časopise Rozmer vyhradený priestor na 3. a 4. strane obálky. Pozor, do 31. marca 1999 platí 25% zľava na plošnú inzerciu! Zľavnená cena inzercie je: na 3. strane obálky: 1/1 - 6000 Sk, 1/2 - 3375 Sk, 1/4 - 1875 Sk; na 4. strane obálky: 1/1 - 8000 Sk (iba celá strana). Inzerciu si môžete objednať na adrese: Redakcia časopisu Rozmer, Palisády 48, 811 06 Bratislava. Za obsah inzercie zodpovedá inzerent.

Rozmer - časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu. Vychádza štvrťročne. Vydavateľ: Ekumenická spoločnosť pre štúdium siekt pri Ekumenickej rade cirkví v SR. Šéfredaktor: Mgr. Boris Rakovský; grafický redaktor: Mgr. Gabriel Martinický; jazyková redaktorka: PhDr. Alžbeta Mráková. Adresa redakcie: Palisády 48, 811 06 Bratislava. E-mail: ekum.rada@netlab.sk Sadzba: signum, Kafendova 4, 831 06 Bratislava. Tlač: USPO - Peter Smolík, Špitálska 16, 811 08 Bratislava. Distribúcia: Tranoscius, Tranovského 1, 031 80 Liptovský Mikuláš. Registračné číslo: MK SR 1754/97; ISSN: 1335-2660. Uzávierka čísla: 15. novembra 1998. Cena: 29,- Sk.

Nevyžiadané rukopisy a fotografie nevraciame. Redakcia si vyhradzuje právo na vlastný postoj a nemusí sa vždy stotožňovať s názormi autora, ktorého slobodu prejavu rešpektuje. Kritické či súhlasné reakcie čitateľov redakcia na požiadanie odovzdá autorovi. Akákoľvek reprodukcia uverejnených príspevkov je možná iba so súhlasom redakcie. Citáty z Novej zmluvy (Nového zákona) sú prevzaté zo Slovenského ekumenického prekladu, zo Starej zmluvy (Starého zákona) zo Svätého písma vydaného Slovenským ústavom sv. Cyrila a Metoda, Rím 1995.

Na vlnách TWR Slovakia

Denne si nás môžete naladiť na satelite ASTRA: 11.038 GHz, zvuk 7,74 MHz o 16,30 – 17,30 h. Na Internete vysielame 24 hodín denne v real audio: www.twr.sk Vysielame aj na rádiu LUMEN: v pondelok 18,30 – 19,00 h.

TWR Slovakia
P. O. BOX 49
820 02 Bratislava 22